

Yhteys Jumalaan toimii – yksin ja yhdessä!

Pelastushistoriaa valottava äiti–lapsi-leiri

Sastamalan seurakunnassa

Susanna Sorri ja Mikko Sorva
Opinnäytetyö, syksy 2012
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Diak, Etelä Kauniainen
Sosiaalialan koulutusohjelma
Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön
suuntautumisvaihtoehto
Sosionomi (AMK) + kirkon
nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Sorri, Susanna & Sorva, Mikko. Yhteys Jumalaan toimii – yksin ja yhdessä! Pelastushistoriaa valottava äiti–lapsi-leiri Sastamalan seurakunnassa. Diak Etelä, Kauniainen, syksy 2012, 75 s., 3 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Etelä Kauniainen. Sosiaalialan koulutusohjelma, Kristillinen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus + lastentarhanopettajan kelpoisuus.

Opinnäytetyönämme suunnittelimme ja toteutimme Sastamalan seurakunnan äiti–lapsi-leirille leiriohjelman. Työmme liitteenä on ohjeistus, jonka avulla leiriohjelma on mahdollista toteuttaa kokonaisuudessaan, tai soveltuvien osien avulla seurakunnan tai kristillisen järjestön toimintaa.

Produktion tavoitteena oli opettaa lapsille ja äideille raamatullinen pelastushistoria, Jumalan suunnitelma luomisesta iankaikkiseen elämään. Pyrimme rakentamaan ohjelman niin, että siinä huomioidaan eri-ikäiset leiriläiset ja tuetaan äidin ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Leiri oli luonnollinen osa seurakunnan kasteopetusta ja tuki näin perheiden kristillistä kasvatusta.

Leiri järjestettiin Sastamalan seurakunnassa 27.7–29.7.2012 yhdessä seurakunnan työntekijöiden kanssa. Havainnollistimme raamattuopetuksia kuvien ja draaman avulla. Käytimme erilaisia askarteluja ja toimintoja tukemaan leirin sanomaa ja muistuttamaan siitä myös arjessa. Hartauksien kautta pyrimme välittämään lapsille kuvaa turvallisesta ja rakastavasta Jumalasta.

Teoriaosuudessa olemme käsitelleet erilaisia perhemuotoja, vanhemmuutta, kirkon perhetyötä, sen tavoitteita ja perusteita sekä kristillistä kasvatusta. Lisäksi olemme kuvanneet äiti–lapsi-leirin toteutuksen perusteluineen.

Saamamme palautteen mukaan produktiomme oli onnistunut. Leiri toteutettiin alkuperäisen aikataulun mukaan. Opinnäytetyötä tehdessämme opimme ymmärtämään kirkon perhetyön merkitystä aiempaa laajemmin. Perheet tarvitsevat monenlaista tukea arkeensa ja rohkaisua elää kristillistä uskoaan todeksi.

Asiasanat: perhetyö, kristillinen kasvatusta, perheleirit, vanhemmuus, perheet, produktiot, vuorovaikutus

ABSTRACT

Sorri, Susanna and Sorva, Mikko. Come and connect with God – individually and in the congregation! Mother and child camp in shedding light on the history of redemption. 75 p., 3 appendices. Language: Finnish. Kauniainen, Autumn 2012.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Christian Youth Work and Education. Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of the study was to create a program for a mother and child camp. The camp was arranged by the parish of Sastamala. The theme of the camp was the history of redemption. Our objective was to teach about God's plan to save us. The program takes into account that all the participating children are of a different age. The aim was to support interaction between a mother and her child. The camp was a natural part of the Christian education offered by the Church.

The camp was arranged in July 2012. In order to make the Bible teachings more memorable we used different teaching methods. The methods include handicrafts, acting, pictures, singing and playing. With the help of our devotions we aspired to reveal certain aspects of God's character, such as His love and tender care.

This thesis is a product. In the theory part we discussed family, Christian education, parenthood, and the work that the church does with families. We also described the implementation of the camp. In addition, we provided reasons for the choices we have made during this project. We collected feedback from the participants.

In conclusion, this product was successful. The feedback we received was primarily positive. In addition, we learned to understand the significance of family ministry. It can be stated that families need many kind of support in their everyday life. They also need someone to encourage them to live according to their Christian faith daily.

Keywords: Christian education, parenthood, family ministry, family camps, families,

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	YHTEISTYÖTAHO JA PRODUKTION TAVOITTEET	7
3	KATSAUS PERHEESEEN.....	9
3.1	Erilaisia perhemuotoja	9
3.2	Äitiys ja isyys tänä päivänä	11
4	PERHETYÖ	15
4.1	Kirkon perhetyön tarve ja tavoitteet Minäkö perhetyöntekijä? -julkaisun valossa	17
4.2	Perhetyön tarpeellisuudesta	20
4.3	Perhetyö Sastamalan seurakunnassa	21
5	KRISTILLINEN KASVATUS.....	24
5.1	Kristillisen kasvatuksen kuusi ulottuvuutta	27
5.2	Lapsen uskonelämän kehitysvaiheet	28
6	LEIRIN SUUNNITTELUN KUVAUS	30
7	ÄITI-LAPSI-LEIRIN TOTEUTUS JA KUVAUS	32
8	PALAUTETTA SANOIN, ILMEIN JA YMPYRÖIN	39
9	TÄMÄN OPIMME.....	42
	LÄHTEET	46
	LIITTEET	52
	Liite 1: Kuvauslupa	52
	Liite 2: Palautekysely.....	53
	Liite 3: Leiriohjeistus	55

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme on produktiona toteutettu ohjelma Sastamalan seurakunnan äiti–lapsi-leirille. Suomen evankelis-luterilainen kirkko järjestää erilaisia perheleirejä ja tapahtumia tukeakseen ja auttaakseen erilaisissa tilanteissa eläviä perheitä. Perheleireillä tarjotaan yhteistä ja omaa tekemistä vanhemmille ja lapsille. Leirillä ja seurakunnan toiminnassa perheet saavat keinoja toteuttaa kristillistä kasvatusta kodeissaan ja arjessaan. Kristillisen kasvatuksen pohjana ovat Raamatusta nousevat arvot ja usko kolmiyhteiseen Jumalaan.

Tässä työssä olemme keskittyneet erilaisiin perhemuotoihin sekä vanhemmuuteen ja sen haasteisiin tänä päivänä. Yhteiskuntamme tuntuu vaativan jäseniltään tehokkuutta elämän eri osa-alueilla. Tämä johtaa kiireeseen ja suorituskeskeisyyteen, mitkä vähentävät vanhempien ja lasten yhteistä aikaa. Perheen sisäiset roolit ovat haasteiden ja muutosten keskellä perhemuotojen moninaisuudessa.

Kirkon perhetyön tavoitteisiin kuuluu perheen eri-ikäisten jäsenten tukeminen elämän eri osa-alueilla. Tavoitteena on, että perheenjäsen saa kokemuksen Jumalan rakkaudesta arjen ja juhlan keskellä. Kokemuksen kautta perheet saavat mahdollisuuden iloita kohtaamisista ja vahvistua niistä. Perhetyön on tarjottava ihmiselle avunsaamisen kokemus arjen haasteiden keskellä ja rohkaisua läheisistään ja itsestään huolehtimiseen. Kirkon perhetyön tulee luoda toivoa tulevaisuuden suhteen ja syventää perheenjäsenten tuntemusta Jumalaan sekä auttaa oman paikan löytymistä seurakunnassa. (Holländer, Lindfors, Metsätähti, Nummela, Ojell & Seppänen 2009, 11.) Muun muassa edellä mainittuja tavoitteita halusimme osaltamme olla toteuttamassa pitämällämme äiti–lapsi-leirillä.

Leirin suunnittelu aloitettiin keväällä 2012. Leiri toteutettiin heinäkuun viimeisenä viikonloppuna 27.–29.7.2012 Sastamalan seurakunnan leirikeskuksessa. Leirille osallistui viisi äitiä ja kaksitoista lasta. Lisäksemme leirillä työskenteli kolme lastenohjaaja sekä yksi isonen. Leirimme teemana oli pelastushistoria. Pelastushistoria kertoo Jumalan pelastussuunnitelmasta, joka toteutuu Jeesuk

sessä Kristuksessa. Pelastushistoria muodostaa Raamattuun punaisen langan ja on sen keskus. (Nummela 2007, 14.) Valitsimme leirin teemaksi pelastushistorian, sillä mielestämme sen sanoma on aina ajankohtainen. Emme halunneet keskittyä vain yhteen Raamatun kertomukseen, vaan halusimme leirin aikana välittää sanoman evankeliumista ja Jeesuksesta ihmisen ja Jumalan rikkoutuneen yhteyden lopullisena korjaajana.

Keräsimme palautetta leirille osallistuneilta äideiltä ja lapsilta sekä työntekijöiltä, jotka vastasivat leirin turvallisuudesta ja osallistuivat suunnittelemamme ohjelman toteuttamiseen. Leirimme oli oman ja saamamme palautteen mukaan onnistunut kokonaisuus. Uskomme, että äidit ja lapset saivat leirimme aikana seurakunnasta uuden, positiivisemmän kuvan. Leirillä syntynyt yhteishenki lisäsi tunnetta, että työntekijät eivät vain järjestä ohjelmaa, vaan seurakunnassa on aina tilaa juuri minulle.

Opinnäytetyömme liitteeksi olemme laittaneet tarkemman ohjeistuksen leiristä. Ohjeistuksen avulla on mahdollista järjestää vastaavanlainen perheleiri sellaisenaan tai soveltuvien osien. Olemme liittäneet työhömmme myös palautelomakkeen, jonka avulla keräsimme palautetta leirille osallistuneilta äideiltä sekä kuvauslupa-kyselyn ohjeistuksessa julkaistujen kuvien vuoksi.

2 YHTEISTYÖTAHO JA PRODUKTION TAVOITTEET

Opinnäytetyömme työelämätahona toimi Sastamalan evankelis-luterilainen seurakunta. Sastamalan seurakunta on reilun 20 000 jäsenen ja 70 työntekijän seurakunta, joka kuuluu Turun arkkihiippakuntaan. Sastamalan seurakunnalla on 13 lapsityöntekijää, joista kaksi on lapsityönohjaajia. Toinen lapsityönohjaajista toimii johtavana työntekijänä. Lisäksi yhdellä seurakunnan papeista on lapsityö omana työalanaan. Nykyinen Sastamalan seurakunta muodostui vuoden 2009 alussa, jolloin Vammalan, Mouhijärven, Suodenniemen, Kiikan ja Keikyän seurakunnat yhdistyivät kuntaliitoksen myötä.

Sastamalan alueella on pitkä historia, joka ulottuu keskiajalle, 1300-luvun lopulle saakka. Näiltä ajoilta löytyy historiankirjoista ensimmäinen maininta Sastamalasta. Tältä ajalta on olemassa myös historiallinen Sastamalan Pyhän Marian kirkko. Nykyiseen muotoonsa Sastamalan seurakunta on muodostunut 2000-luvulla ja sitä ovat edeltäneet Tyrvään – ja Karkun seurakuntien yhdistyminen Vammalan seurakunnaksi tammikuussa 2004. Vuonna 2007 Suodenniemen seurakunta liitettiin osaksi Vammalan seurakuntaa. Lopullinen yhdistyminen tapahtui vuonna 2009, jolloin Sastamalan seurakunta syntyi. (Sastamalan seurakunta i.a.)

Perehtyessämme aikaisempiin opinnäytetöihin löysimme useita töitä, joissa oli tehty leiriohjelma jollekin seurakunnan leirille. Suurin osa näistä leireistä oli seurakunnan nuortenleirejä. Omaan opinnäytetyöhömme vahvasti linkittyviä opinnäytetöitä löysimme kolme kappaletta. Nämä työt ovat Johanssonin ja Ketojan (2009) Aarteet perheessä – voimavarojen tukeminen perheessä, Kainulaisen ja Laineen (2010) Jumala loi perheen -perheen yhtenäisyyttä tukeva perheleiri sekä Leppäsen (2011) Yhdessä ja yhteydessä: Enkelin kosketus -perheleiri Kattariinan seurakunnassa.

Kaikkien edellä mainittujen opinnäytetöiden tavoitteena oli muun muassa tarjota perheelle yhteisiä kokemuksia ja vahvistaa keskinäistä yhdessäoloa. Saman tavoitteen asetimme itsekkin omaan opinnäytetyöhömme. Kaikki leirit olivat saa-

neet positiivista palautetta leiriläisiltä. Opiskelijoiden saama positiivinen palaute kannusti meitäkin toteuttamaan perheleiriä, sillä ne olivat saaneet seurakuntalaisilta hyvän vastaanoton aiempien töiden perusteella. Opiskelijat olivat olleet suunnitteluvaiheissaan samojen kysymysten äärellä kuin mekin. Keskeisenä haasteena oli suunnitella mielekästä tekemistä eri-ikäisille lapsille.

Pyrimme luomaan lapsille ohjelman, joka osaltaan voisi olla tukemassa koko perheen, erityisesti lapsen ja vanhemman, vuorovaikutusta ja yhdessäoloa myös kiireisen arjen keskellä. Ohjelmassa halusimme pystyä tarjoamaan mielekästä tekemistä perheelle ja perheen eri-ikäisille lapsille. Halusimme myös luoda ohjelmapaketin ja ohjeistuksen, joiden avulla voidaan järjestää toisia samankaltaisia leirejä.

Tärkeänä tavoitteena oli Raamatun kertomusten ja Jumalasta opettaminen lapsille ja aikuisille; tälle pohjalle rakensimme leirimme ohjelman. Tavoitteenamme oli opettaa lapsille ja äideille pelastushistoria. Tästä syystä rakensimme leirin ohjelman useiden erilaisten Raamatun kertomusten ympärille. Halusimme tukea perheiden kristillistä kasvua ja seurakunnan kasteopetusta. Toivoimme, että leiri voisi olla omalta osaltaan kutsumassa äitejä ja lapsia mukaan muuhunkin seurakunnan toimintaan.

3 KATSAUS PERHEESEEN

Ympäröivä kulttuuri vaikuttaa siihen mitä pidämme perheenä. Suomessa perhe ja sukulaiset erotetaan toisistaan, tällöin perheeseen voidaan ajatella kuuluvan vanhemmat ja heidän kotonaan asuvat lapset. (Vilén, Hansen, Janhunen, Kytöpuu, Salo, Seppänen, Seppänen & Tapio 2010, 10.) Suomen tilastokeskuksen mukaan perheen muodostavat samassa asunnossa asuvat, parisuhteessa elävät aikuiset lapsineen tai ilman lapsia (Tilastokeskus i.a.).

Parhaimmillaan perheessä jokaisella perheenjäsenellä on oikeus ilmaista ja käsitellä hänessä herääviä perustunteita yksin ja yhdessä toisten kanssa. Hyvinvoivassa perheessä voidaan yhdessä puhua vaikeista asioista ja iloita onnistumisista. Myös hyvinvoiva perhe voi haavoittua helposti, siksi onkin erityisen tärkeää löytää perheen ulkopuolinen tukiverkko, joka on valmis auttamaan ja elämään mukana kriiseissä ja muutoksissa. (Vilén ym. 2010, 12.)

Anu Pylkkäsen mukaan perheestä puhuttaessa on kyse erilaisten perhesuhteiden kokonaisuudesta eikä niinkään instituutiosta. Ihmisten tulisi kunnioittaa toisten yksityisyyttä eikä perheen sisäisiin asioihin puuttumista pidetä oikeutettuna. (Pylkkänen 2008,72.)

3.1 Erilaisia perhemuotoja

Yhteiskunnassamme on tänä päivänä monia erilaisia perhemuotoja. Perheen tärkein tehtävä on luoda lapselle ympäristö, jossa hän voi kasvaa omaksi itseksensä. Oleellisinta ei ole perhemuoto vaan se, että perheellä löytyy tarpeeksi aikaa yhdessäololle ja yhteiselle toiminnalle. Arjen keskellä tulee löytyä kiireetömiä hetkiä, jolloin osoitetaan rakkautta ja hellyyttä muille perheenjäsenille. Perheen tulee olla tunnetaloudeltaan siinä määrin eheä, että sen avulla voidaan käsitellä lapsen maailmassa tapahtuvia asioita ja opetella elämään vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa (Pohjola 2005, 58).

1960-luvulta lähtien perinteisen ydinperheen malli joutui murrokseen arvojen muutoksen tähden. Avoliitto yleistyi ja perheiden lapsiluku pieneni. Nykyään perhetyössä kohdataan erilaisia lapsiperhetyyppejä: ydinperheet, yksinhuoltajaperheet, uusperheet, adoptioperheet, sateenkaariperheet, monikulttuuriset perheet ja sijaisperheet. (Vilén ym. 2010, 12–13.)

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2010 Suomessa oli 1 455 073 perhettä. Perheistä 30,7 % oli aviopareja lapsien kanssa. Avoparin ja lapsien muodostamia perheitä oli 8,1 %. Perheistä 40 %:lla oli 0–17-vuotiaita lapsia sekä 19,7 %:lla oli 0–6-vuotiaita lapsia. Perheeseen kuului keskimääräisesti 2,8 henkilöä. (Tilastokeskus i.a.)

Ydinperheeseen kuuluu enintään kaksi sukupolvea ja se kostuu avio- tai avoliitossa asuvista vanhemmista ja heidän lapsistaan. Lapset voivat olla joko yhteisiä tai adoptiolapsia. (Törrönen 2012, 15; Vilén ym. 2010, 13.) Valtaosaksi yksinhuoltajaperheet ovat äidin ja lapsien muodostamia perheitä. Yksinhuoltajaisänä eläminen on toistaiseksi harvinaisempaa Suomessa. (Vilén ym. 2010, 13.) Yksinhuoltajaperheiden kohdalla lapsen tapaamiseen liittyvät asiat eivät aina toteudu toivotusti. Lapsen etu on aina tärkein ja lapsella on oikeus tavata vanhempiaan turvallisissa olosuhteissa. (Vilén ym. 2010, 14–15.)

Uusperheillä tarkoitetaan eronneiden tai leskeksi jääneiden uutta liittoa. Kyseessä on uusi avo- tai avioliitto johon kuuluu alle 18-vuotias lapsi tai lapsia toisen tai molempien uusperheen vanhempien edellisestä liitosta. Uusperheen vanhemmilla voi olla myös yhteisiä lapsia. Tyypillisin uusperhe on äiti, isäpuoli ja äidin lapset. (Raittila & Sutinen 2008, 11; Vilén ym. 2010, 14.)

Adoptioperheissä adoptiovanhemmille siirtyy lapsen biologisten vanhempien oikeudet ja velvollisuudet. Suurin osa adoptioista tapahtuu Suomen sisällä, mutta lapsen adoptio ulkomailta Suomeen on myös mahdollista. Kansainvälisesti hoidettu adoptioprosessi on pitkä ja kallis tapahtuma. Sosiaalityöntekijät ovat adoptioperheen tukena ja auttavat tekemään raporteja viranomaisille lapsen syntymämaahan. (Vilén ym. 2010, 15.)

Saateenkaariperheellä tarkoitetaan perhettä, jossa vanhempien välillä on jokin muu kuin heteroseksuaalinen parisuhde. Sateenkaariperheisiin kuuluvat: homo-, lesbo-, bi- ja trasvanhemmuus. Sateenkaariperheissä vanhemmaksi on päädytty monin eri tavoin. (Jämsä 2008, 37; Vilén ym. 2010, 16 – 18.) Vanhemmaksi voi ryhtyä myös esimerkiksi itsellinen nainen hedelmöityshoidon kautta, tällöin on syytä puhua yhden vanhemman perheestä. Kyse ei siis ole heterosuhteen päättymisen aiheuttamasta yksinhuoltajuudesta. (Jämsä 2008, 38.)

Monikulttuurisissa perheissä toinen vanhemmista on suomalainen ja toinen ulkomaalainen tai molemmat vanhemmat ovat maahanmuuttajia. Monikulttuuristen perheiden on turvattava perheen toimivuus ja jatkuvuus. Samalla heidän tulee ratkaista haastavia kulttuuriseen muutokseen liittyviä kysymyksiä. Monikulttuurinen perhe voi olla Suomessa monista syistä, esimerkiksi omasta vapaasta tahdostaan tai pakosta. Perhe voi olla pakolaisperhe, jolloin heitä tukevan työntekijän pitää tarkastella asiaa tästä lähtökohdasta käsin. (Vilén ym. 2010, 19.) Sijaisperheeksi kutsutaan perhettä, jonne lapsi on sijoitettu lastensuojelun toimesta, koska lapsi ei syystä tai toisesta voi asua syntymäkodissaan tai adoptiovanhempiensa luona. (Ketola 2008, 18; Vilén ym. 2010, 20 – 21.)

3.2 Äitiys ja isyys tänä päivänä

Lapsi ja vanhempi ovat tekemisissä keskenään ja heidän välilleen muodostuu väistämättä jonkinlainen suhde. Lapsen ja vanhemman välistä suhdetta ja kiintymystä voidaan tarkastella ja mitata esimerkiksi kiintymyssuhdeteorian avulla. Ensimmäisten elinkuukausiensa aikana lapsi kiintyy häntä hoitaviin aikuisiin tai aikuiseen. Lapsen myöhemmät kokemukset vaikuttavat lapsen kiintymiseen ja jättävät siihen jälkensä. Kiintymismallit vaikuttavat vauvan käyttäytymiseen ja hänen aivojensa toimintaan. Tästä voimme päätellä sen, että varhaiset vuorovaikutustilanteet ovat ratkaisevia lapsen kehityksen kannalta. Vanhemman tai lasta hoitavan aikuisen nopea reagointi lapsen tarpeisiin mahdollistaa vastavuoroisen kommunikaation syntyä lapsen ja aikuisen välille. (Tuovila 2008, 33–34.)

Äiti alkaa muodostaa suhdettaan lapseensa heti raskauden alkuvaiheessa. Lapsen syntymän jälkeen suhde muuttuu ja sitä on osin luotava uudelleen kommunikaation tullessa kuvaan (Yesilova 2009, 151). Äidin on tutustuttava lapseen ja annettava lapsen tutustua itseensä.

John Bowlbyn (1957, 9) mukaan äidin ja lapsen välinen hellä ja rikas suhde on lapsen luonteenkehityksen ja mielenterveyden ehto. Kun lapsi tuntee olevansa äidin mielihyvän ja ylpeyden kohteena, äiti voi tuntea oman persoonallisuutensa laajenevan lapsen persoonallisuudeksi ja he molemmat voivat iloita välillään vallitsevasta läheisestä suhteesta. Jatkuvuus suhteessa takaa sen, että molemmat kehittyvät. Lapsi tuntee kuuluvansa äidilleen ja samoin äiti tuntee kuuluvansa lapselleen. Äiti voi tyytyväisenä omistautua lapsensa hoitamiseen ja seurata hänen kasvuaan ja kehittymistään mieheksi tai naiseksi. Samalla äiti voi ajatella, että kehitys on suurelta osin hänen antamansa hoivan ja huolenpidon aikaansaannosta. (Bowlby 1957, 79–80.)

Historian saatossa äitiys ja äitinä oleminen ovat muuttuneet. Ympäristö ja kulttuuri vaikuttavat siihen, minkälaista äitiyttä odotamme ja ihannoimme. Jaana Vuoren (2003, 41) mukaan Suomessa yksi suurimmista murroksista äitiyden muuttumisessa tapahtui siirryttäessä 1900-luvulle, sääty-yhteiskunnan hajotessa ja modernin yhteiskunnan vahvistuessa. Tällöin äidin asema perheessä sai vahvistusta, joskin naiseus yhdistettiin yhä automaattisesti äitiyteen ja naiset oli valjastettu hoitamaan sosiaalista ympäristöään ja kansakuntaa kuten äiti lapsiaan. Näiden vuosien tärkein tehtävä oli kasvattaa äitejä ymmärtämään hygienian ja hyvän fyysisen hoidon merkitys lastenkasvatuksessa, joka oli osa kodinhoitoa ja kuului emännyyteen ja vaimouteen automaattisesti. (Vuori 2003, 42–43.)

Sotien jälkeen alettiin asiantuntijoiden taholta kiinnittää yhä enemmän huomiota äidin ja lapsen vuorovaikutukseen ja tunne-elämän tasapainoisuuteen (Vuori 2003, 43). Äidin onnistumista äitinä ja naisena ei mitattu hänen saavutuksillaan kodin ulkopuolella vaan hänen kyvyllään luoda läheinen suhde lapseensa välttäen ylihuolehtivuutta ja turvaten näin lapsen psyykkistä kehitystä (Vuori 2003, 44). Sukupuoliroolikeskustelun myötä on 1960-luvulta lähtien yhteiskunnassa

pyritty kiinnittämään yhä enemmän huomiota isien tehtävään ja osallisuuteen lasten kasvattajina ja hoivaajina esimerkiksi lakimuutosten avulla (Vuori 2003, 51).

Monenlaiset perhemuodot tuovat mukanaan myös monenlaista isyyttä. Yleisimmin isäksi ajatellaan miestä, jolla on lapsen biologinen suhde. Biologisen isyyden lisäksi voidaan puhua myös sosiaalisesta isyydestä (Huttunen 2001, 57; Sinkkonen 1998, 20). Kolmas isyyden muoto on juridinen isyys. Juridinen isyys voi muodostua kolmella tavalla: adoption, isyyden tunnustamisen tai avio- liiton isyysolettaman perusteella. Sosiaalisella isyydellä tarkoitetaan arjen jaka- mista lapsen kanssa, hänen kanssaan asumista. Sosiaaliseen isyyteen kuuluu myös osallistuminen erilaisiin sosiaalisiin tilanteisiin yhdessä lapsen kanssa. Sosiaalinen isyys saa hyväksyntänsä kun ympärillä olevat ihmiset tottuvat pitä- mään miestä lapsen isänä, vaikka biologisesti näin ei olisikaan. (Huttunen 2001, 57–62.)

Rakennemuutokset perhemuodoissa tuovat mukanaan myös muutoksia isyy- teen ja äitiyteen. Jouko Huttusen (2001, 149) mukaan yhteiskunnastamme puuttuu isyyskeskustelu, äitiydestä puhutaan neuvoloita ja kokemuksellista pu- hetta myöten, mutta isyys tuntuu olevan hukassa esimerkiksi oman isän mallin ollessa puutteellinen. Vaikka isyys on noussutkin puheenaiheeksi asiantuntijoi- den keskuudessa ja julkisuudessa se ei silti aina tavoita miehiä niin, että he sai- sivat keskustelusta aineksia oman arkipäivänsä isyyteen.

Karkeasti voidaan ajatella isyyden ohenevan tai vahvistuvan. Oheneva isyys kätkee sisälleen vain biologisen isyyden, jolloin muut isyyden muodot rajataan määritelmän ulkopuolelle. Vahvistuvassa isyydessä taas korostetaan miehen kokonaisvaltaista sitoutumista isyyteensä, kuten vastuunottoa kasvatuksessa ja hoivaamisessa. (Huttunen 2001, 151, 153.)

Usein vanhemmat haluavat olla lastensa parhaita ystäviä, lapset kuitenkin tar- vitsisivat enemmän sitä, että vanhempi olisi heille auktoriteetti ja rajojen asetta- ja. Auktoriteetin tehtävänä on tarjota lapselle turvallinen ympäristö ja hoitaa ti- lanteita tasapuolisesti ja reilusti, auktoriteetin tehtävä ei ole alistaa lasta. Rajat

luovat turvallisuutta lapsille. Rajoja koettelemalla ja rikkomalla lapsi pyrkii irrottautumaan ja itsenäistymään. (Lee & Lee 2011, 149; Sinkkonen 1998, 122–125.)

Vanhempien velvollisuuksiin kuuluu huolehtia lapsen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista. Lasta tulee kasvattaa turvallisessa ja virikkeellisessä ympäristössä. Vanhempien tulee myös huolehtia siitä, että lapsi saa osakseen hellyyttä ja turvaa. Lapsen ruumiillinen kuritus kaikissa tilanteissa on kiellettyä. Päätöksenteko lasta koskevilla asioilla kuuluu ensisijaisesti lapsen vanhemmille. Kun lapsi kasvaa ja oppii ilmaisemaan omaa tahtoaan tulee vanhempien ottaa päätöksenteossa huomioon myös lapsen mielipide. (Lastensuojeluinfo i.a) Vanhempien vastuulla on paitsi lasten kasvattaminen, myös omasta parisuhteesta huolehtiminen koko perheen parhaaksi. (Kuula 2002, 26.)

Vanhemmat kohtaavat arjessaan monia haasteita, jotka ovat osaltaan ympäröivän yhteiskunnan vaikuttamia. Individualismia voidaan pitää yhtenä muuttujana, jolla on vaikutusta vanhempana olemiseen. Esimerkiksi yhä useampi perheenäiti siirtyy nopeasti takaisin työelämään. Vaikka äidit ovat läpi aikojen tehneet myös palkkatöitä, uutena ilmiönä nousee esiin se, että isälle halutaan siirtää yhä enemmän vastuuta lasten- ja kodinhoidossa. (Huttunen 2001, 37–38.)

Avo- ja avioerot haastavat vanhemmuutta. Vaikka ero koskeekin parisuhdetta, se vaikuttaa myös vanhemmuuteen. Eron jälkeen on vanhempien määriteltävä omaa vanhemmuutta uudelleen. (Huttunen 2001, 48). Huttusen (2001, 39) mukaan tämän päivän isillä ja äideillä on kuitenkin entistä enemmän mahdollisuuksia osallistua perheeseen ja toteuttaa monenlaista vanhemmuutta. Lapsiperheiden arjesta tehdystä tutkimuksesta selviää minkälaista arki voi parhaimmillaan ja pahimmillaan olla. Vaikka vanhemmuus voi joskus tuntua taakalta ja vaikean tehtävän suorittamiselta, se on myös asia, joka tuo elämään sisältöä ja iloa. (Kivijärvi, Rönkä & Hyväluoma 2009, 64).

4 PERHETYÖ

Tänä päivänä kirkkomme perhetyötä toteutetaan monilla eri tavoilla. Perheille pyritään tarjoamaan virikkeitä erilaisten kerhojen, retkien ja tapahtumien kautta. (Alopaeus-Karhunen & Wennermark 2004, 22; Vilén ym. 2010, 33.) Seurakunnat pyrkivät tuomaan perheille tunteen yhteenkuuluvuudesta järjestämällä ohjelmaa samalla alueella säännöllisesti: näin perheet voivat tutustua toisiinsa toiminnan ohella. Osallistujat voivat yhdessä jakaa vanhemmuuteen, parisuhteeseen, kasvatukseen ja arkeen liittyviä asioita. Perhekerhoissa vanhemmat voivat saada tukea oman identiteettinsä rakentamiseen ja apua kristilliseen kasvatukseen sekä Jumalasta puhumiseen lapsen kanssa. (Alopaeus-Karhunen & Wennermark 2004, 22.)

Seurakunnissa perhetyöstä vastaava työntekijä voi olla esimerkiksi lastenohjaaja, diakoni, perhetyöntekijä tai pappi. Diakoniatyö on aina osaltaan perhetyötä. Sen tehtävä on tavoittaa ja auttaa niitä, joita seurakunnan viikkotoiminta ei sellaisenaan tavoita. Diakoniatyö on vanhemmuuden vahvistamista ja perheen auttamista taloudellisen ahdingon, työttömyyden sekä päihde- ja mielenterveysongelmien kohdatessa. Seurakuntien perhetyön palveluista suurin osa on perheille maksuttomia tai palveluista otetaan maksu perheen oman maksukyvyn mukaan. (Vilén ym. 2010, 33.) Diakonian perhetyöhön kuuluvat periaatteet perhelähtöisyydestä, tasavertaisuudesta, realistisuudesta, kiireettömyydestä ja yhteistyöstä (Rättyä 2012, 104).

Ilkka Kantolan (2002) mukaan kirkon perhetyö on tuloksellisinta silloin kun kaikki työntekijät näkevät työn laaja-alaisena perhetyönä, jonka tavoitteena on kotien ja perheen tukeminen. Tämä edellyttää sitä, että työntekijöillä on yhteinen näky perustehtävästä, ja halu tehdä yhteistyötä yli ammattirajojen (Kantola 2002, 5). Kirkkohallituksen julkaisu ”Koti kasvun paikka” haastaa seurakunnat toimimaan perhelähtöisesti. Perhelähtöiseen työotteeseen kuuluu olennaisesti yhteistyö seurakunnan sisällä, mutta myös muiden paikkakunnan perheiden kanssa työskentelevien tahojen kanssa. Työntekijöitä haastetaan aitoon kiin-

nostukseen niitä perheitä ja perheenjäseniä kohtaan, joiden kanssa töitä tehdään. (Lindfors 2002, 15–17.)

Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa on pyritty kiinnittämään huomiota parisuhteeseen ja sen hoitamiseen. Seurakunnan työntekijöiden lisäksi perhe- ja parisuhdetyötä seurakunnissa toteuttavat esimerkiksi järjestöt erilaisten kurssien ja tapahtumien muodossa. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a; Rättyä 2012, 108–109.) Usein kyseiset kurssit ja tapahtumat järjestetään yhteistyössä paikallisseurakunnan kanssa. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Internet-sivuilta löytyy myös itseopiskelumateriaalia esimerkiksi parisuhteen hoitamiseen. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.)

Kun kohtaa vaikeuksia parisuhteessa, on hyvä pyytää keskusteluapua ja uutta näkökulmaa joltakin ulkopuoliselta, esimerkiksi seurakunnan perhe- tai diakoniatyöntekijältä. Apua voi saada myös kirkon perheasiain neuvottelukeskuksesta. Perheasiain neuvottelukeskusta on eri puolilla Suomea ja niissä työskenteleville perheneuvojille voi varata keskusteluajan etukäteen. Palvelut ovat maksuttomia ja niitä voi hyödyntää, vaikkei olisikaan evankelis-luterilaisen kirkon jäsen. Palvelua voi saada myös ruotsiksi tai englanniksi. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.)

Kirkkohallitus markkinoi eri seurakunnille ja toimijoille Parisuhteen palikat - materiaalia, jonka tavoitteena on selkeyttää parisuhdetta ja nimetä siihen kuuluvia osa-alueita. Palikoiden avulla on helpompi hahmottaa kuinka parisuhteen eri alueet kuuluvat ja vaikuttavat toinen toisiinsa. Palikoiden avulla on myös helpompi huoltaa ja rikastuttaa omaa parisuhdetta. Parisuhteen palikoissa havainnollistamisvälineenä käytetään palikoista rakentuvaa taloa. Jokainen palikka kuvastaa parisuhteen eri osa-aluetta. (Parisuhteen palikat i.a.)

Alun perin kirkon sisältä lähtenyt Kataja Ry tekee myös työtä parisuhteiden ja avioparien hyväksi. Kataja Ry:n tarkoitus on koota yhteen järjestöjä, jotka toiminnallaan haluavat tukea parisuhdetta. Yksi toiminnan muoto, jota Kataja Ry välittää seurakunnille on Solmuja parisuhteessa -ryhmä. Ryhmän ohjaajana voi toimia esimerkiksi seurakunnan perhetyöntekijä. (Kataja Ry 2012.)

Solmuja parisuhteessa -ryhmä on tarkoitettu niille pareille, jotka vaikean tilanteen keskellä haluavat tarkastella suhdettaan. Ryhmän tarkoitus ei ole antaa pariterapiaa, vaan tarkoituksena on tarjota välineitä pareille, jotta he voisivat itse ohjatusti käsitellä ja oivaltaa tilannettaan. Kurssin aikana työskennellään erilaisin menetelmin, esimerkiksi ryhmäkeskustelujen, yksilötehtävien ja parikeskustelujen avulla. Ryhmä kokoontuu yhteensä kahdeksan kertaa. (Kataja Ry 2012.)

Suomessa toimii myös useita kristillisiä järjestöjä, jotka tekevät parisuhdetyötä. Esimerkiksi Helsingin Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys (HNMKY) järjestää avioliittoleirejä sekä parisuhdeseminaareja eri puolilla Suomea. Toiminta toteutetaan koulutettujen vapaaehtoisten voimin. (HNMKY i.a.) Suomen Mennään Eteenpäin ry järjestää pelkästään aviopareille tarkoitettuja viikonloppuleirejä, joiden aikana on tarkoitus keskittyä pariskunnan väliseen eri elämänalueilla tapahtuvaan kommunikointiin. ME-viikonloppuleirillä työskennellään vain oman parin kanssa, eikä ryhmitöitä ole. Myös nämä leirit toteutetaan vapaaehtoisvoimin, mukana on kuitenkin aina myös pappi. (Mennään Eteenpäin ry i.a.)

4.1 Kirkon perhetyön tarve ja tavoitteet Minäkö perhetyöntekijä? -julkaisun valossa

Tässä luvussa tarkastelemme perhetyön perusteita ja tavoitteita erityisesti kirkkohallituksen Minäkö perhetyöntekijä? -julkaisun valossa. Julkaisun yhtenä tavoitteena on vahvistaa perhelähtöistä työtettä seurakunnissa. Julkaisun avulla halutaan vahvistaa käsitystä, että kaikki seurakunnan työntekijät ja vapaaehtoiset ovat myös perhetyöntekijöitä ja heidän tehtävänään on omalta osaltaan edesauttaa perheiden hyvinvointia. (Holländer ym. 2009, 3.)

Kirkon perhetyöhön sisältyy kaikki seurakuntien työntekijöiden ja vapaaehtoisten tekemä työ. Perhetyö tukee perheiden ja niiden jäsenten yhteyttä seurakuntaan, hengellistä elämää ja kasvua, keskinäistä välittämistä ja kunnioitusta sekä jaksamista elämän haastavissa vaiheissa. (Holländer ym. 2009, 7; Rättyä 2012, 103). Kirkon perhetyön perusta löytyy Raamatusta ja sen antamasta ihmiskuvasta ja siitä mitä luterilainen kirkko pitää keskeisenä. Ihmisen arvo perustuu

siihen, että Jumala on luonut ja lunastanut ihmisen pahan vallasta äärettömän arvokkaalla tavalla Jeesuksen tähden. Lisäksi ihminen on myös Pyhän Hengen temppele. Raamatusta nousee ajatus vanhemmuudesta lahjana ja tehtävänä. Aikuisen tehtäviin kuuluu lapsen kasvun tukeminen, lapsesta huolehtiminen ja ohjaaminen. Aikuisten tulisi sitoutua myös yhteiseen sosiaaliseen kasvatukseen, joka on kaikkien aikuisten tehtävä huolimatta siitä, onko aikuisella omia lapsia. (Holländer ym. 2009, 5.)

Kristillinen elämäntapa nousee uskosta ja se ilmenee suhteessa läheisiin, seurakuntaan ja yhteiskuntaan. Lähimmäisenrakkaus tulee todeksi suhteessa perheeseen ja kauempana oleviin läheisiin. Perheen sisällä ihminen tuntee usein syvintä rakkautta ja vaikeutta rakastaa. Usko Jumalaan synnyttää halua rakastaa lähimmäistä ja toimia paremmin oikeudenmukaisen yhteiskunnan mukaan sekä toteuttaa kristillistä kasvatusta. (Holländer ym. 2009, 5.)

Perhetyössä korostuvat erilaiset kohtaamiset. Ihminen joutuu kohtaamaan oman itsensä omine kysymyksineen, kuten mitä elämässäni on tapahtunut ja miten olen päätenyt tähän tilaan. Itsensä kohtaaminen voi olla myös hyvin kivuliasta ja oman pahan puolensa ymmärtämistä. Ihmisen ymmärtäessä omat lahjansa itsensä kohtaaminen on vahvistava kokemus. Seurakunnassa avautuu myös paljon mahdollisuuksia kohdata lähimmäisiään ja toimia rinnalla kulkijana. Yhtenä kohtaamisen muotona on ihmisen ja Jumalan kohtaaminen. Jumala toimii ihmisten kesellä ja on mukana arjessa. Ihmisen oma itsetuntemus syventää kaipuuta Jumalan puoleen sekä armon ja anteeksiantamuksen tarpeeseen. (Holländer ym. 2009, 9.)

Perhetyön tavoitteina on tukea perhettä eri aihe-alueilla. Aihe-alueisiin kuuluvat oma kasvu, parisuhde ja avioliitto, vanhemmuus, isovanhemmuus ja kummius sekä perheen tukeminen haasteellisissa, muuttuvissa ja vaikeissa olosuhteissa. (Holländer ym. 2009, 11.) Avioliitto ja perhe antavat pohjan perhetyölle. Avioliitto on Jumalan siunaama miehen ja naisen välinen julkinen liitto, joka tuo mukanaan velvollisuuksia ja vastuita. Kristillisen uskon mukaan miehen ja naisen välinen rakkaus saa voimansa Jumalan rakkaudesta. Kristittyjen luonnollinen valinta on pyytää Jumalan siunaus liitolleen. (Holländer ym. 2009, 5.)

Perheen oman kasvun tukemiseen sisältyy arvostus eri-ikäisten perheenjäsenten tukemiseen ja kokonaisvaltaiseen kasvuun. Lapsi saa olla lapsi ja aikuinen saa olla aikuinen. Kaikki eri ikäkaudet ovat arvokkaita ja niihin kuuluu hengellinen, henkinen ja fyysinen kasvu. Perhetyön tavoitteena on tarjota lämminhenkinen yhteisö, jossa on mahdollisuus hengelliselle kasvulle eri ikäkausista riippuen. Perheille tulee vahvistaa myös kasteen merkitystä ja uskon elämistä todeksi kotona. Heille on hyvä selventää ajatusta siitä, että jokainen ihminen on keskeneräinen ja elämässä tulee vastaan epäonnistumisia. Kaikkea ei kuitenkaan tarvitse aina jaksaa. Perheitä tulee rohkaista näkemään ilo ja toivo eteenpäin vievinä voimina. Työntekijöiden on hyvä ja tärkeä kertoa kasvurauhan merkityksestä, esimerkiksi lasta tulee varjella haitalliselta medialta. Vaikeistakin aihealueista, kuten seksuaalisuudesta, on hyvä rohkaista keskustelemaan avoimesti. (Holländer ym. 2009, 12–13.)

Perhetyön tavoitteena on tukea parisuhdetta ja avioliittoa tiedottamalla mahdollisuudesta hoitaa parisuhdetta ja järjestämällä parisuhdetta tukevaa toimintaa seurakunnassa. Tällaista toimintaa voivat olla esimerkiksi luennot, viikonloppuleirit, pienryhmät ja muut tapahtumat. Perhetyöntekijöiden tulee korostaa pitkän parisuhteen sekä uskollisuuden merkitystä. Tämä työ voi näkyä esimerkiksi papin puheessa kastejuhlassa. Rippikouluissa ja isoskoulutuksissa käytetään mahdollisuutta tukea nuorten ja nuorten aikuisten seurustelua. Perhetyössä on huomioitava myös perheiden monimuotoisuus, esimerkiksi yksinhuoltajat ja monikulttuuriset perheet. Monilla yksinhuoltajilla on parisuhteeseen liittyviä kysymyksiä. Avioliiton tukemisessa voidaan vastuuttaa vapaaehtoisia pariskuntia ja kutsua heitä mukaan suunnittelemaan seurakunnan avioliittotyötä. (Holländer ym. 2009, 14–15.)

Vanhemmuutta tuettaessa annetaan perheille tukea hyvän ja rauhallisen arjen elämiseen. Lapsen mieli täyttyy siitä mitä kotona tapahtuu, joten ystävällinen ja iloinen puhe on hyväksi lapselle. Perhekerhoissa ja vanhempain tapaamisissa rohkaistaan vanhempia kristilliseen kasvatukseen arjen tilanteissa ja rohkaistaan vanhempia ymmärtämään hengellisen elämän olevan kaiken ikäisten ihmisten perusoikeus. Lapsille pyritään luomaan hyvä ja lämmin kuva seurakunnasta ja kehitetään seurakunnan toimintaa yhdessä perheiden kanssa. Van-

hempien kanssa kehitetään kasvatuskumppanuutta ja perhetyöntekijöiden tulee korostaa vanhemmille rajojen merkitystä kasvatuksessa. Työntekijöiden tavoitteena on kohdata perheet kiireettömästi eri tilaisuuksissa ja olla avoimia heidän kysymyksilleen kasvatukseen liittyen. (Holländer ym. 2009, 16–17.)

4.2 Perhetyön tarpeellisuudesta

Monet ympärillämme olevat asiat vaikuttavat perhe-elämään ja perheisiin negatiivisesti. Töiden epävarmuus, kiire ja liian kovat vaatimukset ovat asioita, jotka vaikuttavat ja heijastuvat ihmissuhteisiimme, esimerkiksi parisuhteeseen ja sitä kautta myös perheisiin. Perheenjäsenten keskinäinen erilaisuus ja erilaiset tarpeet vaikeuttavat myös arjen sujuvuutta. Myös taloudellinen epävarmuus ja suuret tuloerot kansalaisten kesken haastavat perhe-elämän tasaisuutta ja tyydyttävyyttä. (Malinen, Lämsä & Rönkä 2009, 16–17.)

Erot ovat yleistyneet länsimaissa huomattavasti. Ero tuntuu olevan osa kaikkien suomalaisten elämää, jos ero ei koske omaa parisuhdetta, niin sukulaisia tai ystävää ainakin. Erot ovat aina ainutkertaisia ja vaikuttavat yksilöllisesti perheeseen. Erojen yleistyessä on syytä kiinnittää huomiota myös erotilanteessa saatavaan tuen määrään. (Kääriäinen, Hämäläinen & Pölkki 2009, 11,13.)

Diakoniatyöntekijät ovat huolestuneet yhä jatkuvasta avioerojen lisääntymisestä, perheiden monitahoisista ongelmista sekä perheille tarjotun tuen puutteesta. Perheiden lisääntynyt pahoinvointi ilmenee vanhempien jaksamisongelmina ja lasten turvattomuutena. Kun vanhempien mielenkiinto ja energia suuntautuvat liikaa omaan työelämään, vaikeuttaa se omien lasten kohtaamista ja kuulemistä. Molempien vanhempien kokopäivätyö vaikeuttaa arjen pyörittämistä kotona ja voi olla, että toimeentuloa täytyy lähteä hakemaan pitkänkin matkan takaa. Ilta – ja viikonlopputyöt vähentävät perheiden yhteistä aikaa. (Rättyä 2012, 104.)

Perheet tarvitsevat apua ja tukea erityisesti silloin kun perhe-elämä tavalla tai toisella muuttuu (Pohjola 2005, 48). Tällaisia muutoksia ovat esimerkiksi lapsen

syntymä tai vanhempien ero. Vaikka tukea tarvitaan perhe-elämän muutoksissa, ei silti pidä vähätellä tuen merkitystä myös tavallisessa arjessa. On myös muistettava, että jokaisen perheen arki on lopulta erilaista. Pikkulapsiperheen arki on monesti rutinoitunutta, aikataulutettua ja kiireistä, se on lähtemistä, tulemistä ja olemista. Perhesysteemi on jatkuvassa liikkeessä, sillä koko ajan perheessä tapahtuu jotakin. (Malinen, Lämsä & Rönkä 2009,12.) Tällaisen hektisenkin perhe-elämän arkeen ja juhlaan osallistuvat myös seurakuntien perhetyöntekijät, perheen niin halutessa.

Jokainen ihminen on aina jonkin perheen jäsen. Yksilölle annettava apu vaikuttaa koko perheen hyvinvointiin. (Rättyä 2012, 104.) Vaikka valtaosa lapsista ja nuorista voi perheissään hyvin on kirkon työntekijöiden syytä muistaa, että monet nuoret ja lapset oireilevat, koska heidän perheensä ei syystä tai toisesta voi hyvin. (Esko 2002, 44–45.) Vanhempien parisuhteen sanotaan olevan lapsen koti (Sinkkonen 1998, 73). Tästä syystä kirkossamme pyritäänkin kiinnittämään erityistä huomiota vanhempien parisuhteeseen ja sen hoitamiseen

4.3 Perhetyö Sastamalan seurakunnassa

Sastamalan seurakunnan perhetyön tavoitteena on tukea perheiden kristillistä kasvua ja antaa perheelle tukea arjessa. Perhetyö pyrkii kohtaamaan perheet arjen keskellä ja kutsumaan heitä mukaan seurakunnan toimintaan. Sastamalan seurakunta tarjoaa monenlaista toimintaa perheille. Toiminnan keskiössä ovat jumalanpalvelukset perheille, päiväkerhot, perhekerhot, avoimet kerhot, pyhäkoulut, perheleirit ja erilliset tapahtumat. (Sastamalan seurakunta i.a.)

Päiväkerhot järjestetään 3–6-vuotiaille lapsille. Päiväkerhoissa toteutuu kasteopetus ja kristillinen kasvatus turvallisessa ympäristössä. Lapsen kokonaisvaltaista kasvua tuetaan päiväkerhoissa muun muassa laulun, leikin, hiljentymisen ja luovan toiminnan kautta. Perhekerhoja järjestetään lapsille ja vanhemmille sekä lapsille ja isovanhemmille. Perhekerhoihin kuuluvat laulut, leikit ja hiljentyminen. Tarkoituksena on antaa virikkeitä kristittyinä kasvamiseen sekä elämiseen seurakuntayhteydessä. Avoimiin perhekerhoihin ovat kaikki tervetulleita

ilman ikärajoituksia. (Sastamalan seurakunta i.a.) Perhekerhotyön toiminta-ajatuksena on myös auttaa vanhempia kokemaan ja harjoittamaan uskoaan sekä omassa kodissa että seurakunnassa yhdessä lasten ja muiden vanhempien kanssa. Perhekerhot tarjoavat vanhemmille mahdollisuuden tavata muita vanhempia sekä jakaa arjen yhteisiä asioita ja keskustella mieltä askarruttavista asioista. (Sastamalan seurakunnan toimintakertomus 2011.)

Pyhäkoulut tavoittavat monenikäistä väkeä pienistä lapsista aikuisiin. Pyhäkoulut sisältävät Raamatun sanan äärellä kasvua, iloa, pohtimista ja oppimista. Sastamalan seurakunta järjestää myös Isän askelissa -toimintapyhäkoulua, jossa tehdään reippaita tanssikoreografioita ja draamoja lasten hengellisiin lauluihin. Muita pyhäkoulumuotoja ovat muun muassa kaakkispyhäkoulu, periodipyhäkoulu ja perinteinen pyhäkoulu. Kaakkispyhäkoulu on kouluikäisille suunnattua iltapäivä toimintaa, jotta he voivat viettää iltapäivää turvallisesti koulun jälkeen, vanhempien ollessa töissä. Kaakkispyhäkoulu tukee kristittyinä kasvua. Periodipyhäkoulussa tutkitaan yhdessä Raamattua erilaisten menetelmien kautta. (Sastamalan seurakunta i.a.)

Kesällä 2012 Sastamalan seurakunnalla oli suuri tarjonta erilaisia perheleirejä, muun muassa äiti–lapsi-leirejä, isä–poika- ja isä–lapsi-leirejä. Kummit ja isovanhemmat oli myös huomioitu omilla leireillään. Leirien tarkoituksena on tarjota mahdollisuus arjen keskellä olla huolehtimatta arjen rutiinien pyörittämisestä. Leireillä tärkeässä osassa on kiireetön yhdessäolo ja ohjelmaan osallistuminen yhdessä toisten kanssa. (Sastamalan seurakunta i.a.)

Säännöllisten viikkotoimintojen ohella seurakunta järjestää myös erillisiä tapahtumia. Näihin erillisiin tapahtumiin kuuluu esimerkiksi kerhojen hiihtokilpailuja, laskiaistapahtuma, kesäkerhoja, koulunsa aloittavien ekaluokkalaisten siunaaminen koulutielle sekä erilaiset leiripäivät. (Sastamalan seurakunta i.a.)

Vuonna 2011 Sastamalan seurakunnassa oli 22 päiväkerhoryhmää joista yksi oli esikouluryhmä. Päiväkerhoihin osallistui 273 päiväkerholaista. Kaikille päiväkerholaisille järjestettiin joulujuhlat ja keuhkotaijujuhlat Vammalan seurakuntatalolla tai Tyrvään kirkossa. Yhteensä erillisiä tapahtumia päiväkerhojen lisäksi järjestettiin

kahdeksan. Päiväkerhojen lastenohjaajat kävivät myös onnittelemassa kaikkia 4-vuotiaita päiväkerholaisiaan heidän syntymäpäivänään. (Sastamalan seurakunnan toimintakertomus 2011.)

Vuonna 2011 perhekerhoja Sastamalassa oli yhteensä 16. Kerhoihin osallistui usein myös perhepäivähoitajia hoitolapsineen. Syksyllä 2011 aloitti uusi ryhmä, joka koostui lähinnä perhepäivähoitajista ja heidän hoitolapsistaan. Yhteensä perhekerhot kokoontuivat 475 kertaa ja lapsia kokoontumisissa oli yhteensä 6559 ja aikuisia 3103. Perhekirkoja vuonna 2011 oli 20, niihin osallistui kaikkiaan 1375 henkilöä. Seurakunnan neljälle perheleirille osallistui yhteensä 475 aikuista ja lasta. (Sastamalan seurakunnan toimintakertomus 2011.)

5 KRISTILLINEN KASVATUS

Kasvatuksesta puhuttaessa tarkoitetaan jotain käytännöllistä, eikä toiminnan jäsentämistä tai kasvatusta koskevan teorian muodostamista (Siljander 2002, 14). Kasvatuksella tulee olla jokin päämäärä ja tavoite: kasvatusta on tietoisuutta ja tarkoituksellista toimintaa. Kasvatuksella pyritään vaikuttamaan paitsi kasvatettavan kasvuprosessiin, niin myös hänen sivistysprosessiinsa. Vaikka kasvatuksella on tietty päämäärä johon pyritään, ei kasvatusta silti ole aina ennalta arvatavissa, sillä kasvattaja toimii myös spontaanisti. Myöskään emme voi etukäteen tietää kasvatuksen lopputulosta. (Siljander 2002, 25–26.)

Siljander (2002, 48) tiivistää kasvatuksen tavoitteet kolmeen. Ensimmäisenä tavoitteena on sivistyksen välittäminen kasvatettavalle. Toinen tavoite koskee sosialisatiota, jossa kasvatettavalle välitetään muun muassa erilaisia tietoja ja taitoja sukupolvelta toiselle ja opetetaan yhteisön käyttäytymistapoja, arvoja ja uskomuksia. Kolmantena tavoitteena on tarjota kasvatettavalle rakennuspalikoita oman identiteetin rakentamiseen. Kasvatusta toteutuu kasvattajan ja kasvatettavan keskinäisessä vuorovaikutuksessa (Muhonen & Tirri 2008, 65).

Kristillisestä kasvatuksesta puhuttaessa kasvatuksen lähtökohdat ovat nimenomaan kristinuskossa, tällöin on kyse uskonnollisesta kasvatuksesta. Kristillisen kasvatuksen voidaan ajatella olevan osa uskontokasvatusta. (Muhonen & Tirri 2008, 66.) Yleinen uskontokasvatusta on enemmän yhteiskunnan kuin kodin kasvatusta, sen tehtävänä on yksinkertaisesti tarjota lapselle kulttuurillista ja uskonnollista yleissivistystä (Petäjä 2008, 122). Muhosen ja Tirrin (2008, 67) mukaan kasvatusta on kristillistä silloin, kun kasvattajan käsitykset maailmasta, ihmisistä, ja arvoista ovat kristinuskon mukaisia. Myös Jim Wilhoit (2000, 12) peräänkuuluttaa kasvattajan omaksumien kristillisten arvojen tärkeyttä kristillisessä kasvatuksessa. Arvomme näkyvät meistä ja merkitsevät monesti sanoja enemmän.

Kristillisen kasvatuksen perusteet löytyvät Raamatusta (Pazmiño 2006, 53; Riekkinen 2008, 83). Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa kristillinen kas-

vatus on osa kasteopetusta (Lapsi on osallinen 2008, 10), joka pohjaa Jeesukseen antamaan kaste- ja lähetyskäskyyn. Antamassaan kaste- ja lähetyskäskyssä Jeesus kehotti tekemään kaikista kansoista Hänen opetuslapsiaan; kasvamalla ja opettamalla heitä (Matt. 28:18–20). Lisäksi Vanhasta testamentista löytyy kohtia, joissa kehoitetaan kertomaan Jumalasta ja hänen teoistaan lapsille ja lapsenlapsille, esimerkiksi 5. Moos. 6:1–9. Muun muassa edellä mainittuihin raamatunkohtiin perustuu kristillinen kasvatusta ja sen toteuttaminen yhä nykyäänkin (Pazmiño 2006, 52.) Kristillisessä kasvatuksessa on kyse lapsen kokonaisvaltaisesta kasvatuksesta. Uskonto ei ole vain irrallinen osa ihmistä vaan liittyy vahvasti ympäröivään kulttuuriin, arvoihin ja ihmisen, myös lapsen, hyvinvointiin (Ubani 2010, 39).

Kristillisen kasvatuksen ihmiskuva perustuu Raamatussa olevaan luomiskertomukseen, jossa Jumala teki ihmisen kuvakseen ja puhalsi häneen elämän hengen. Ihminen on siis Jumalan kuva. (Lapsi on osallinen 2008, 10; Puolimatka 2008, 16.) Tätä käsitystä tulisi tukea. Halmeen (2010, 63–64) mukaan kristillisessä kasvatuksessa ei ole kyse jostain ulkokohtaisesta, vaan lapsen oman elämän tärkeimpien asioiden tukemisesta ja sen ajatuksen vahvistamisesta, että ihminen on Jumalan kuva ja siksi arvokas. Kristillinen kasvatusta on kristinuskoon ja sen lähtökohtiin pohjautuvaa kasvatusta (Lapsi on osallinen 2008, 10).

Kuten uskontokasvatuksessa yleensä, niin myös kristillisessä kasvatuksessa on huomioitava lapsen näkökulma esillä oleviin asioihin. Lasta tulee varjella asioilta, joita hän ei vielä ymmärrä tai jotka pelottavat häntä. Kasvattajan on kasvatuksessaan keskityttävä niihin asioihin, jotka tukevat lapsen kasvua ja hyvinvointia kokonaisvaltaisesti. (Halme 2010, 65.)

Kristillisen kasvatuksen tavoitteena voidaan nähdä kristillisen vakaumuksen syntyminen kasvatettavassa, jotta hän voisi kokea kristinuskon omakseen ja rakentaa elämänsä sen varaan (Petäjä 2008, 122). Halme (2010) korostaa vielä kasvatettavan identiteetin rakentumista ja sen tukemista kristillisestä ihmiskuvasta käsin. Jokaisen lapsen ainutlaatuisuus ja arvokkuus on lähtökohtana Raamatusta nousevalle identiteetille ja sen omaksumiseen tulisi kristillisessä

kasvatuksessa lasta kasvattaa. (Halme 2010, 25.) Kristillisen kasvatuksen tavoitteena on myös auttaa ihmisiä löytämään elämälleen tarkoitus (Wilhoit 2000, 11). Kristillinen kasvatus ei ole vain teologian opettamista, se on kristittyinä elämisen opettamista. Kristittyinä elämiseen kuuluvat olennaisena osana kristillinen arvomaailma ja kristillinen ihmiskäsitys, joiden perusta voidaan löytää Raamasta. (Wilhoit 2000, 35.)

Kristillinen kasvatus on ensisijaisesti kodin tehtävä. Seurakunta ja kummit ovat tukena tässä tehtävässä. Kastetilaisuudessa vanhemmilta ja kummeilta kysytään tahtovatko he, että lapsi kastetaan kristilliseen uskoon ja saa kristillisen kasvatuksen (Kirkkokäsikirja I–III 2008,19–20). Seurakunnan tehtävänä on tarjota vanhemmille välineitä ja keinoja uskosta ja Jumalasta puhumiseen lapsen kanssa.

Kristillinen kasvatus voi perheessä ilmetä esimerkiksi yhteisten ruoka- ja iltarukousten muodossa. Riitatilanteissa usein kiinnitetään erityistä huomiota anteeksi pyytämiseen ja antamiseen, Jeesuksen esimerkin mukaisesti. Myös seurakunnan tilaisuuksiin kuten pyhäkouluihin ja kerhoihin osallistuminen on osa perheen kristillistä kasvatusta. Perheessä saatetaan yhdessä rukoilla sairauden tai muun vaikean tilanteen kohdatessa. Jumalaan turvaaminen yhdessä lähentää perheenjäsenten välistä suhdetta. Yhdessä voidaan myös kiittää Jumalaa esimerkiksi sairauden parantuessa tai auringon paistaessa retkipäivänä. (Johanna Kivimäki, henkilökohtainen tiedonanto 19.10.2012.)

Nykykasvatusta tuntuu vallitsevan ajatus, jossa lapselle ei tarjota valmiita totuuksia, vaan ajatellaan, että jokaisen on itse löydettävä oma totuutensa. Tällaisessa ajattelussa on kuitenkin riskinsä. Jos jokainen suunta jätetään yhtä avoimeksi voi lapsi kokea jääneensä heitteille eikä hän löydä rakennuspalikoita ehjän minuuden rakentamiseen. Toinen ääripää on tilanne, jossa lapsi alistetaan vahvan auktoriteetin alle, eikä hänelle anneta omaa tilaa olla aktiivinen. Lasta tulisikin kasvattaa molempien ääripäitä välttäen. Lapselle tulee tarjota virikkeitä ja ohjausta. Lapsen arvo on tunnustettava ja on ymmärrettävä hänet oman elämänsä subjektina. Kasvattajan tulee olla aktiivinen ja antaa lapsen kasvulle suunta ja tavoite, kuitenkin alistamatta lasta. (Halme 2010, 22.)

5.1 Kristillisen kasvatuksen kuusi ulottuvuutta

Kristillisessä kasvatuksessa on Muhosen ja Tirrin (2008, 63) mukaan kyse jatkuvasta dialogista teologian, kasvatustieteen, inhimillisyyden sekä hengellisyyden välillä. Kristillisessä kasvatuksessa ei siis ole kyse vain hengellisyydestä, siinä huomioidaan myös kasvatettavan inhimillinen puoli. Voimme puhua kristillisen kasvatuksen kuudesta eri ulottuvuudesta, joiden avulla kristillistä kasvatusta voidaan selkiyttää ja hahmottaa. Ulottuvuudet voidaan jakaa inhimilliseen ja hengelliseen puoleen. Inhimilliseen puoleen kuuluvat eettis-moraaliset kysymykset, huolenpito sekä pedagogiikka. Hengelliseen puoleen voidaan katsoa kuuluvan, oppi, rituaalit ja kokemuksellisuus. (Muhonen 2005, 32; Muhonen & Tirri 2008, 77.)

Eettis-moraalinen ulottuvuus pitää sisällään arvokasvatusta. Sen tulisi ilmetä sekä tiedon, että toiminnan tasolla (Muhonen & Tirri 2008, 79–80) Juuri tässä on syytä kiinnittää erityistä huomiota arvoihin, joiden mukaan kasvattaja itse toimii (Wilhoit 2000, 17). Huolenpidollisessa ulottuvuudessa kiinnitetään huomiota lapsen kokonaisvaltaisen hyvän toteutumiseen. Lapselle tulee osoittaa rakkautta ja hänestä tulee huolehtia joka hetki: näin kristillinen kasvatusta voi toteutua osana arkea. (Muhonen & Tirri 2008, 80.) Lapsen perustarpeista huolehtiminen kuvastaa arjen kristillisyyttä ja lähimmäisenrakkautta. Pedagogisessa ulottuvuudessa on kyse kaikista niistä menetelmistä, joita kasvatuksessa käytetään. Koska kristillisellä kasvatuksella on selkeät lähtökohdat ja selkeät tavoitteet, se on pedagogista. Kristillisessä kasvatuksessa käytetään yleisiä kasvatustieteellisiä menetelmiä. (Muhonen 2005, 32–38; Muhonen & Tirri 2008, 81.)

Raamatunkertomukset ovat keskeisessä osassa kun puhutaan opillisesta ulottuvuudesta. Niiden avulla voidaan kristillistä oppia opettaa kasvatettavalle. Opillisen ulottuvuuden keskeinen tavoite on kristityn identiteetin vahvistaminen sekä yhteisen perinteen ylläpito. Rituaaleihin voidaan katsoa kuuluvaksi kirkkovuoden ja uskonnon harjoittamiseen liittyvät tavat ja perinteet. Rukous on hyvä esimerkki rituaalista, johon jo pieni lapsikin voi osallistua ymmärtämättä rukouksen teologista merkitystä sen suuremmin. (Muhonen 2005, 32–38; Muhonen & Tirri 2008, 78). Kokemukselliseen ulottuvuuteen taas kuuluvat ne kokemukset

joita koetaan suhteessa kasvattajaan ja Jumalaan. Tällaisia kokemuksia ovat esimerkiksi turvallisuuden ja luottamuksen tunteet. Muhonen ja Tirri (2008, 79.) nostavat artikkelissaan esiin kokemuksellisen ulottuvuuden tekijänä, joka erottaa kristillisen kasvatuksen muusta uskontokasvatuksesta, jonka tavoitteena on puhdas tiedon siirto. Kristillisessä kasvatuksessa halutaan ottaa vakavasti ihmisen tarve olla yhteydessä Jumalaan ja kokea Hänen läsnäolonsa elämässä.

5.2 Lapsen uskonelämän kehitysvaiheet

Lapsen uskonelämän kehittyminen liittyy kiinteästi lapsen psyykkiseen kehitykseen. Oleellisimpana voidaan pitää lapsen ajattelun kehitystä. Silloin kun lapsen ympärillä on virikkeitä hengelliseen elämään, voidaan puhua lapsen persoonallisuudessa olevan uskon ulottuvuuden kasvusta. (Kinnunen 2011, 21.) Suunniteltaessa toimintaa eri-ikäisille lapsille on hyvä ottaa huomioon se, että lapset ovat uskonelämässään eri kehitysvaiheissa.

Alle kouluikäinen kokee monesti vanhempien uskonelämän osaksi omaa itseään. Tässä vaiheessa lapsi ei vielä erottele omaa uskoaan erilliseksi vanhemmistaan. Alle kouluikäisen lapsen uskonelämä koostuu lähinnä erilaisista tunteista, esimerkiksi turvallisuudesta ja pelosta (Kinnunen 2011, 23; Puustjärvi 2010, 163). Lapsen turvallisuuden kokemuksia voidaan lisätä kertomalla Raamatun kertomuksia ja vertauksia, joissa Jumalan rakkaus ja suojele tulevat esille. Lapsi kuvittelee helposti, että muut ihmiset ovat vain häntä varten. Samalla tavalla lapsi saattaa kuvitella, että Jumala on olemassa suojelemaan ja varjella häntä itseään. Tällöin lapsi oppii, että Jumalalle voi puhua kaikesta ja koska tahansa. Myöhemmin lapsi oivaltaa, että myös muut ihmiset ovat Jumalalle ainutlaatuisia ja arvokkaita. (Kinnunen 2011, 23–25.)

Lapsen kasvaessa ja kehittyessä myös hänen uskonelämänsä kehittyy ja muuttuu. Kouluikäinen lapsi alkaa vähitellen ymmärtää uskontoon liittyviä moraalisia asioita, kuten sen, että jotkut teot ovat Jumalan silmissä oikein ja jotkut väärin. Koulussa opetellaan sääntöjä ja niiden rikkomisesta tulee usein seuraamuksia.

Siksi lapsen saattaakin olla vaikea ymmärtää sitä asiaa, että Jumala antaa armossaan anteeksi kaikille, myös rikollisille. (Kinnunen 2011, 32–33.)

Kymmenen ja yhdentoista ikävuoden aikoihin lapsi alkaa yhä enemmän kyseenalaistaa uskoa ja hänelle kerrottujen kertomusten todenperäisyyttä. Tässä vaiheessa lapsen jumalakuva alkaa myös muistuttaa enemmän henkeä kuin ihmistä. Lapsi alkaa kiinnittää yhä enemmän huomiota ympärillä oleviin tieteellisiin teorioiden ja näin hänen uskonsa joutuu koetukselle, asioita on mietittävä uudelleen. Uskonsa tueksi lapset tarvitsevat opetusta ja vastauksia mieltään askarruttaviin kysymyksiin. (Kinnunen 2011, 34.)

Uskoa on varsinaisesti vaikea opettaa lapselle, se pikemminkin tarttuu vanhempien esimerkistä lapseen tai on tarttumatta. Eniten lapsiin vaikuttaa se, mitä he ympärillään näkevät. He kiinnittävät huomiota siihen, miten vanhemmat kohtelevat toisiaan tai muita ihmisiä. Rakkaudessa ilmapiirissä lasten on helppo uskoa Jumalaan, sillä ympärillä oleva rakkaus ja anteeksiantavuus heijastavat Jumalan piirteitä. (Lee & Lee 2011, 375.)

6 LEIRIN SUUNNITTELUN KUVAUS

Kevään ja kesän 2011 aikana päätimme alkaa yhteisesti työstämään opinnäytetyötämme. Yhteiseen työskentelyymme vaikutti molempien yhteinen tavoite suorittaa lastentarhanopettajan kelpoisuus. Tästä johtuen meille oli alusta asti selvää suunnata opinnäytteemme alle kouluikäisiin lapsiin tai perheisiin. Molempien vahva näky ja into tehdä seurakuntatyötä olivat innostamassa meitä yhdistämään ajatuksen, että opinnäytetyössämme toteutuisi varhaiskasvatus ja seurakunta. Tästä syystä kiinnostuimme seurakunnan lapsi- ja perhetyöstä ja ajatus seurakunnan perheleirin toteuttamisesta syntyi.

Syksyllä 2011 suunnittelimme ja ideoimme yhdessä perheleiriä ja sen toteuttamista, sekä kävimme läpi erilaisia mahdollisuuksia. Palautimme opinnäytteemme ideaparin syyskuussa 2011 ja se iloksemme hyväksyttiin. Loppusyksyksi opinnäytetyöprosessimme jäi rukouksiin ja pienemmälle huomille alkaneiden harjoittelujen tähden. Tammikuussa 2012 otimme yhteyttä sähköpostitse eri seurakuntiin. Lähetimme sähköpostia Sastamalan, Huittisten, Ylöjärven ja Espoon tuomiokirkon seurakuntiin. Näistä meille sopivimpana työelämätahona toimi Sastamalan seurakunta aikataulujen tähden.

Talven ja kevään 2012 aikana pidimme sähköpostitse yhteyttä Sastamalan seurakunnan työntekijään. Leirimme toteuttamisajankohdaksi vahvistui 27.–29.7.2012 Sastamalassa järjestettävä äiti–lapsi-leiri. Sastamalan seurakunnan yhteyshenkilönä toimi johtava lapsityöntekijä Outi-Tuulia Haavisto.

Helmikuussa 2012 opinnäytetyösuunnitelmamme hyväksyttiin. Kevään harjoittelu kuitenkin katkaisi hetkellisesti opinnäytetyöprosessin. Toukokuun alussa tapasimme Sastamalan seurakunnan työntekijän ja sopimus työelämätahon kanssa allekirjoitettiin. Samassa yhteydessä käytiin läpi leiriin liittyviä alustavia suunnitelmia. Työelämätaho antoi vapaat kädet leirin teeman suunnitteluun, mutta toivoi meidän kunnioittavan perheleirin aikatauluja. Työelämätahon toiveena oli saada leirin ohjelmarunko kesäkuun alkuun mennessä, koska ajatuksena oli että sama teema toteutuisi myös muilla Sastamalan seurakunnan per-

heleireillä kesällä 2012. Leirimme aikana saimme kuulla, että pelastushistoria teemaa oli käytetty myös kesän aikaisemmillä perheleireillä.

Pidimme kahdestaan palaverin ja suunnittelupäivän leiriin liittyen 30.5.2012. Listasimme eri Raamatun kertomuksia ja lopulta innostuimme pelastushistoriasta. Päätimme käydä pelastushistorian läpi lyhyesti ja yksinkertaisesti viikonloppun aikana. Tämän pohjalta suunnittelimme leirimme ohjelmaa ja opetuskokonaisuuksia. Lähetimme suunnitelmamme työelämätaholle ja ohjaaville opettajille hyväksyntää ja arviointia varten.

Työelämätaho hyväksyi teemaksi pelastushistorian ja myöhemmin kesällä saimme heiltä tarkemman aikataulun leirin ohjelmasta. Pidimme vielä toisen suunnittelupäivän, jotta saisimme sisällytettyä ohjelmamme annettuihin aikatauluihin. Tässä palaverissa jaoimme vastuualueet ja mahdolliset materiaalihankinnat keskenämme. Samana päivänä olimme myös yhteydessä Outi-Tuulia Haavistoon ja varmistimme seurakunnasta saatavien materiaalien käytön.

Leirin jälkeen pidimme kahdestaan palautekeskustelun leiristä ja kirjoitimme tahoillamme muistiin ajatuksia leiristä. Elokuussa 2012 jatkoimme teoriaosuuksien kokoamista, analysoimme leiristä saamaamme palautetta sekä kirjoitimme opinnäytetyöhömme liittyvää prosessia. Syyskuussa osallistuimme opinnäytetyöseminaariin ja esittelimme työnosaa.

7 ÄITI-LAPSI-LEIRIN TOTEUTUS JA KUVAUS

Äiti-lapsi-leiri oli alusta asti osa Sastamalan seurakunnan toimintaa, joten leiriä mainostettiin seurakunnan nettisivuilla, paikallislehdessä sekä perheille tarkoitetuissa tapahtumissa. Lisäksi leiristä oli mainos seurakunnan omassa lehtijulkaisussa. Näiden mainosten ja muutamien henkilökohtaisten kutsujen perusteella leirille oli ilmoittautunut yhteensä seitsemän äitiä lapsineen. Leiriaamuna kaksi äitiä joutui perumaan osallistumisensa lasten sairastumisen vuoksi. Näin ollen leirille osallistui viisi äitiä ja kaksitoista lasta. Lasten ikähaarukka oli nollasta yhteentoista ikävuoteen. Eniten oli 4–6-vuotiaita lapsia.

Leiri pidettiin Sastamalan seurakunnan omistamalla Houhajärven leirimajalla Sastamalassa. Leirimaja sijaitsee Houhajärven rannalla ja sen pihapiiriin kuuluu useita eri rakennuksia, jotka mahdollistivat erilaisten toimintojen pitämisen samanaikaisesti. Leirimajaan kuuluvaa saunaa lämmitimme molempina iltoina. Leirialueen hiekkakenttä toimi hyvänä pelikenttänä ja alueen lentopallokentällä lapset viihtyivät hiekkalelujen ansiosta pitkiäkin aikoja.

Saavuimme perjantaina 27.7.2012 Sastamalan seurakunnan leirikeskukseen kello 10:00 ja aloitimme yhteisen palaverin kolmen lastenohjaajan ja yhden isosen kanssa sekä pidimme yhteisen alkurukouksen. Kävimme vielä tarkemmin läpi leirin ohjelmaa ja jaoimme vastuualueita työntekijöiden kanssa. Palaverin jälkeen teimme vielä muutamia käytännönjärjestelyitä. Jaoimme leiriläisten huoneiden pöydille karkkia ja kirjekuoret, jotka sisälsivät Jumalan rakkauskirjeet. Kirjeeseen on koottu raamatunkohtia, joissa kuvataan Taivaan Isän rakkautta meitä lapsiaan kohtaan (Father Heart Communications i.a). Kirje löytyy liitteestä 3. Halusimme tätä kautta toivottaa äidit ja lapset tervetulleiksi leirille.

Perheet saapuivat leirille noin kello 13:00. Majoittumisen jälkeen oli kaikille yhteinen kahvitarjoilu kello 14:00. Kahvin jälkeen siirryimme ulkokentälle lipunnostoon ja yhteiseen leirin aloitukseen. Lipunnoston yhteydessä esittelimme itsemme ja nimileikin avulla aloitimme tutustumisen leiriläisiin. Kerroimme myös

tarkemmin omasta roolistamme opiskelijoina ja opinnäytetyöntekijöinä sekä esittelimme pelastushistorian leirin teemana.

Ensimmäisen opetustuokion aloitimme 14:50 luokkatilassa. Opetustuokion aiheena oli luominen. Tuokion alussa kerroimme luomisesta Raamatun ja flanellokuvien avulla. Opetuksen jälkeen havainnollistimme Jumalan ja ihmisen välisyyttä, toimivaa yhteyttä pienen draaman avulla. Draamassa kuvattiin Jumalan ja Pikku-Maikin toimivaa yhteyttä. Draaman jälkeen oli vuorossa toiminnallinen osuus, jossa perheet saivat luoda omat perheensä taikataikinasta. Opetuksen ja muovailun jälkeen oli vapaa-aikaa. Valitsimme toimintatuokioon taikataikinasta muovailun, sillä koimme sen sopivan parhaiten eri-ikäisille lapsille. Pienetkin lapset osaavat muovailuun ja isommat lapset saattoivat keskittyä tarkempien yksityiskohtien tekemiseen.

Opetustuokion tukena käytimme flanellokuvia, sillä niitä apuna käyttäen oli helppo kuvata Raamatun kertomuksia. Flanellokuvien avulla saadaan aikaan taulumainen kuva kyseisestä Raamatun kertomuksesta. Taustaan voidaan liittää erilaisia kuvia ja näin muodostuvia kokonaisuuksia voi hyödyntää useissa eri Raamatun kertomuksissa. Valitsimme flanellokuvat, sillä halusimme niiden avulla selkeyttää opetustamme. Kuvat auttavat havainnollistamaan opetettavaa asiaa. Kuvat myös motivoivat oppijoita seuraamaan opetusta, ne myös jäävät helposti mieleen. (Pruuki 2008, 119.) Huomasimme, että kuvat toimivat erityisen hyvin lasten mielenkiinnon herättäjinä kulloinkin opetettavaa Raamatun kertomusta kohtaan. Lapset innostuivat kuvista, ja halusivat siirrellä niitä itsekin kertomuksen mukana.

Koska lapset oppivat eri tavoin, halusimme opetuksessamme hyödyntää tietoisuutta eri oppimistyyleistä. Oppimistyyliä voidaan jakaa kolmeen ryhmään. Audiitiiviset oppijat oppivat parhaiten kuulemalla. Heille ovat tärkeitä eri äänensävyt ja tarinat. Kinesteettinen oppija oppii parhaiten kehon eri tuntemuksien ja tekemisen kautta. Visuaalisen oppijan oppiminen pohjaa hänen näköhavaintoihinsa ja havainnollistaviin kuviin. (Halme & Vataja 2011, 38–39.) Halusimme opetustuokioissamme keskittyä juuri audiitiiviseen ja visuaaliseen tapaan opettaa asi-

oista. Kinesteettisyys oli leirillämme huomioitu askartelujen ja ulkopelien muodossa.

Päivän toinen opetustuokio alkoi 16:15. Aluksi perheet saivat esitellä omat taitokataikina perheensä. Toisessa opetustuokiassa opetimme Raamatun ja flannellokuvien avulla syntiinlankeemuksesta. Opetuksen jälkeen käytimme jälleen draamaa Jumalan ja Pikku-Maikin välisestä yhteydestä, joka oli mennyt poikki. Opetustuokion jälkeen söimme päivällisen kello 17:00 jonka jälkeen oli vuorossa saunomista ja uimista. Saunan jälkeen äidit lapsineen saivat tulla vapaassa tahdissa viettämään aikaa iltanuotille leirikeskukseen rantaan. Iltanuotiolla ohjelmassa oli makkaran ja nakkien paistoa sekä vapaata yhdessäoloa. Äideillä oli aikaa yhteiselle keskustelulle toistensa ja työntekijöiden kanssa. Lasten aika kului lähinnä leikkiessä ja nuotiota ihmetellessä. Iltanuotiolta siirryimme lipunlaskun kautta varsinaiselle iltapalalle.

Halusimme iltanuotioista kiireettömiä hetkiä, jolloin aikuiset voisivat jutella keskenään ja lapset saivat leikkiä vapaasti pitkän päivän jälkeen. Emme olleet järjestäneet iltanuotioille varsinaista ohjelmaa, sillä halusimme tukea myös lasten vapaata leikkiä. Leikkiminen kasvattaa lasta kokonaisvaltaisesti ja hän oppii monia uusia taitoja leikkiessään. Tällaisia taitoja ovat esimerkiksi sosiaaliset -, liikunnalliset - ja kielelliset taidot. (Jantunen 2011, 9; Murphy 2010, 6.)

Iltanuotioiden luonteen vuoksi äideillä oli aikaa vapaalle keskustelulle työntekijöiden ja toistensa kanssa lasten leikkiessä. Havaitimme, että äidit keskustelivat kasvatukseen liittyvistä asioista sekä arjen iloista ja suruista. Halusimme tarjota mahdollisuuden vertaistukeen. Vertaistuesta voidaan puhua silloin kun henkilöt, joiden elämäntilanne muistattaa toisiaan ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Vertaistuen toteutuessa täydellisesti tulisi henkilöiden saada apua ja tukea kanssakäymisestä. Tilanteissa saatetaan oivaltaa, että muilla on elämässä samanlaisia tuntemuksia. Tämä tunteiden ja kokemusten jakaminen on tärkeää. Tärkeä osa vertaistukea on saada ja jakaa selviytymiskeinoja kustakin tilanteesta. Vertaistuki toimii parhaiten silloin kun ryhmä pysyy tarpeeksi pieneenä. (Ihalainen & Kettunen 2009, 47–48.)

Iltapalan jälkeen aloitimme iltahartauden noin kello 21:00. Hartaudessa luimme Max Lucadon lastenkirjan Luttis-luteesta ja puhuimme siitä, kuinka jokainen on erityinen ja kaunis Jumalan luomana. Lastenkirjan tarinassa Luttis-Lude on lähdössä ötökkäleirille leiriläiseksi. Luttiksella on pelko siitä, että saako hän kavereita, koska luteena hän haisee pahalta pelästyessään tai hermostuessaan. Monien erilaisten vaiheiden jälkeen Luttis pelastaa kaikki ötökkäleiriläiset sammakon hyökkäykseltä pahan hajunsa tähden. Näin Luttis ymmärsi olevansa arvokas ja erityinen Jumalan luomana juuri sellaisena kuin on. (Lucado 2008.)

Hartauden lopussa Lapset ja aikuiset saivat myös kurkata aarre-arkkuun, jonka pohjalla olevasta peilistä heijastui erityinen aarre. Aarre-arkusta oli myös luettavissa Psalmin 139 jae 14: ”Minä olen ihme, suuri ihme, ja kiitän sinua siitä. Ihmeellisiä ovat sinun tekosi, minä tiedän sen.”. Iltahartaus päättyi iltarukoukseen, jonka jälkeen toivotimme hyvät yöt. Päivän ohjelmaosuuden jälkeen leikimme vanhimpien lasten kanssa ulkoleikkejä, jolloin äideillä oli jälleen aikaa vapaalle keskustelulle keskenään ja yhdessä seurakunnan työntekijöiden kanssa.

Lauantaina liukuvan aamupalan jälkeen siirryimme lipunnostoon kello 9:30. Lipunnoston yhteydessä pidimme aamuhartauden lastenraamattua käyttäen. Aiheena oli ”Jeesus siunaa lapsia”, kertomus pohjautuu Raamatun tekstiin siitä, kuinka Jeesus toimi, kun hänen luokseen tuotiin lapsia (Mark. 9: 13–16). Hartauden jälkeen siirryimme kello 10:00 alkavaan opetushetkeen luokkaan.

Opetuksen aiheena oli Jumalan suunnitelma Jumalan ja ihmisen välisen yhteyden korjaamiseksi. Raamattua, lastenraamattua ja flanellokuvia käyttäen opetimme Jeesuksesta ja syntien sovittamisesta ristillä, sekä ylösnousemuksesta. Flanellokuvien avulla näytimme kuinka risti täyttää kuilun Jumalan ja ihmisen välillä ja miten voimme lähestyä Jumalaa Jeesuksen kautta. Opetustuokion jälkeen esitimme jälleen draaman Jumalan ja Pikku-Maikin yhteydestä, joka alkoi toimia uudelleen Jeesuksen tähden.

Tämän jälkeen kukin perhe sai tehdä yhdessä helmistä pannunalusen. Pannunaluseen oli tarkoituksena kuvata risti muistuttamaan arjen keskellä leirin sanomasta. Olimme varanneet kullekin perheelle puisen pannunalusen, jonka

päälle kukin sai valita mieleisen värisiä halkaistuja puuhelmiä. Halkaistut puuhelmet liimattiin puuliimalla kiinni alustaan. Askartelun hyvä suunnittelu ja tarvittavien tarvikkeiden varaaminen tilanteeseen edesauttavat askartelun onnistumista (Vireaho & Tammikari 2009, 7). Olimme varanneet tarvikkeet etukäteen, askartelujen edetessä kuitenkin halkaisimme lisää toivotun värisiä helmiä. Oli hieno seurata, kuinka perheet kokosivat jokaisen lempivärejä yhteiseen askarteluun ja saivat näin yhteisen onnistumisen kokemuksen pannunalusen valmistuksessa.

Askartelun jälkeen perheet saivat lähteä kiertämään rastirataa joka oli sijoitettu leirialueelle. Jokaisella rastilla oli leirin teemaan ja Raamattuun liittyvä ajatus tai kysymys, sekä toiminnallinen tehtävä. Olimme valinneet rastiradan mukaan leiriohjelmaan erityisesti huomioidaksemme leirille osallistuneet koululaiset. Halusimme radan avulla vahvistaa äidin ja lapsen vuorovaikusta ja tarjota heille yhteistä tekemistä. Kun asioita tehdään yhdessä, voidaan samalla jakaa onnistumisen kokemuksia ja kokea hyväksytyksi tulemistä. Yhdessä tekeminen lisää me-henkeä. (Aalto 2000, 280.) Rastiradalta äiti ja lapsi saivat yhteisiä muistoja, joihin voi palata vielä leirin jälkeenkin.

Lauantaina söimme lounasta kello 11:30, jonka jälkeen oli päiväsiesta ja vapaa-aikaa. Lapsilla oli mahdollisuus leikkimiseen ja monet perheet kävivät myös yhdessä uimassa. Siestan aikana perheillä oli mahdollisuus kiertää rastirataa, mikäli eivät olleet aikaisemmin ehtineet käydä rasteja loppuun. Päiväsiesta päättyi 14:30 alkaneeseen päiväkahviin, josta siirryttiin kello 15:00 alkaneeseen ohjelmaan. Ohjelmassa oli erilliset tuokiot vanhemmille ja lapsille. Vanhemmille oli yläsaliin järjestetty lastenohjaajien toimesta keskustelua vanhemmuuden palikoista. Vanhemmuuden palikat pohjautuvat kirkkohallituksen Parisuhteen palikat-materiaaliin. Vanhemmuuden palikoissa vanhemmuutta on pyritty konkretisoimaan eri osa-alueisiin. Vanhemmuuden palikoiden tavoitteena on tukea vanhempia keskustelemaan vanhemmuudesta ja saaman tukea omaan vanhemmuuteensa. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2011.)

Lapset olivat meidän kanssa valmistelemassa sunnuntaina pidettävää leirikirkkoa varten saarnaa ja esirukousta. Saarnan aiheena oli Jeesus tyynnyttää

myrskyn. Ensin kerroimme lapsille kertomuksen flanellokuvien ja lastenraamatun avulla, siitä kuinka Jeesus tyynnyttää myrskyn. Tämän jälkeen harjoittelimme saarnanäytelmän jossa lapset saivat itse näyttellä äsken opetetun kertomuksen.

Draamaa voidaan pitää toiminnallisena menetelmänä, jonka avulla lapsi voi käydä läpi erilaisia tunteita ja asioita. Draamassa usein painopisteenä on itse tekeminen, ei niinkään esitys. (Kotka 2011, 17.) Draaman avulla voidaan ajankäyttö keskittää jonkin yksittäisen teeman tarkasteluun. Leikki-ikäiselle lapselle on luontevaa yhdistää äskettäin kuultu kertomus toimintaan ja osaksi draamaa. (Kangasmaa 2004, 206). Leirillä halusimme tekemisen lisäksi keskittyä myös draaman esittämiseen sunnuntain leirikirkossa. Käytimme menetelmänä draamaa, sillä uskomme, että kertomus jäi paremmin lasten mieleen, kun he saivat itse olla toteuttamassa sitä. Draamaa voi toteuttaa kahdella tavalla; satua voi kertoa vähitellen eteenpäin niin, että draama kulkee koko ajan mukana. Toinen vaihtoehto on kertoa ensin tarina kokonaan ja käyttää draamaa vasta kertomisen jälkeen. (Kotka 2011, 24.) Käytimme leirillä menetelmää, jossa kerroimme ensin kertomuksen kokonaan ja sen jälkeen ohjasimme lapsia sen näyttelemisessä. Toinen meistä luki Raamatusta kertomusta, jonka mukaan draama eteni.

Näyttelemisen jälkeen lapset piirsivät ja leikkasivat lehdistä kuvia. Kuvat kuvasivat niitä asioita, joiden puolesta he halusivat rukoilla tai joista he halusivat Taiwaan Isää kiittää. Kuvat ja piirustukset liimattiin kartongille, josta syntyi esirukoustaulu. Halusimme tukea lasten rukouselämää ja annoimme heidän osallistua itse leirikirkon esirukouksen valmisteluun. Esirukouksen valmistelun kautta halusimme antaa lapsille mahdollisuuden tulla läsnä olevaksi Jumalan edessä ja antaa tilaa lapsen omalle rukoukselle (Jokela 2004, 159). Rukous ei ole vain sanoja, vaan rukoilla voi monin eri tavoin (Vikström-Jokela 2011, 88).

Kello 16:15 pidimme koko ryhmän kanssa yhteisen lauluhetken, jonka oli valmistanut lastenohjaaja yhdessä leirillä vierailleen kesäkanttorin kanssa. Laulaminen yhdessä lisää ryhmän yhteenkuuluvuuden tunnetta (Pruuki 2008, 125). Luluhetken valitut laulut kokosivat leirillä esillä olleita teemoja, kuten Jumalan luomakuntaa ja luomista sekä Jumalan varjelusta. Laulut toimivat aiemmin esillä

olleiden asioiden mieleen palauttajana (Pruuki 2008, 125). Lauluhetken jälkeen söimme päivällisen, jonka jälkeen oli jälleen mahdollisuus uimiseen ja saunomiseen.

Saunomisen jälkeen äidit ja lapset saapuivat joustavasti iltanuotiolle jossa oli luvassa yhteistä oleskelua, keskustelua, vapaata leikkiä ja tikkupullan paistoa. Iltanuotion jälkeen laskimme lipun kello 20:00 ja siirryimme syömään iltapalaa. Iltahartaus pidettiin patjoilla majoitusrakennuksen oleskelutilassa kello 20:45. Iltahartauden aiheena oli Hyvä Paimen. Luimme lastenraamatusta kertomuksen Hyvästä Paimenesta ja keskustelimme siitä. Iltarukouksen jälkeen toivotimme hyvät yöt ja vietimme vielä aikaa vanhimpien lasten kanssa pelailun ja ulkoilun merkeissä. Osa äideistä jäi juttelemaan lastenohjaajien kanssa majoitusrakennuksen oleskelutilaan.

Sunnuntaina 29.7.2012 aamupalan, Taivaasta kertovan aamuhartauden ja lipunnoston jälkeen meillä oli leirikirkko kello 10:00. Liturgina toimi seurakunnan työntekijä Outi-Tuulia Haavisto. Virsinä käytimme lauantain lauluhetkessä laulettuja yhteislauluja. Saarnan paikalla lapset esittävät Raamatun kertomuksen, jonka jälkeen me vielä selitimme mitä Raamatunkohdalla halutaan sanoa. Esirukouksessa käytettiin lasten tekemää esirukoustaulea. Jumalanpalvelus on tarkoitettu koko seurakunnan yhteiseksi juhaksi, jonne ovat tervetulleita sekä lapset että aikuiset. Jumalanpalveluksissa on tarkoitus kohdata Jumala ja saada näin voimaa arkeen. Lasten on luontevinta kuunnella saarnaa jossa on mukana jotakin konkreettista. (Ahtiainen 2004, 151–152.) Halusimme tarjota perheille kokemuksen jumalanpalvelukseen osallistumisesta ja huomioida lasten läsnäolon saarnan suunnittelussa ja toteutuksessa.

Leirikirkon jälkeen keräsimme palautteen lapsilta ja äideiltä. Tämän jälkeen oli aikaa pakkailla tavaroita ja käydä uimassa. Kello 12:00 söimme vielä lounaan ja joimme lähtökahvit. Lipunlaskun yhteydessä luimme lastenraamatusta Jumalan huolenpidosta kertovan tekstin. Annoimme äideille muistolausekortit ja lauloimme yhdessä virren ”Jumalan kämmenellä”. Kiitimme leiriläisiä hyvästä ja mukavasta leiristä ja yhdessäolosta. Toivotimme vielä kaikille turvallista kotimatkaa.

8 PALAUTETTA SANOIN, ILMEIN JA YMPYRÖIN

Voidaksemme arvioida ja tarkkailla onnistumistamme leirin suunnittelussa ja toteutuksessa tarvitsimme palautetta osallistujilta. Keräsimme leirin viimeisenä päivänä erikseen palautetta leirille osallistuneilta äideiltä ja lapsilta. Äidit vastasivat valmistamaamme palautekyselyyn nimettöminä (Liite 2). Lasten palaute kerättiin erilaisten väittämien ja hymiöiden avulla. Paperista olimme askarrelleet kolme erilaista ilmettä ja lasten tuli kunkin väittämän kohdalla mennä sen ilmeen luokse, joka kuvasti heidän mielipidettään parhaiten.

Valitsimme äideiltä kerättävän palautteen keruutavaksi kyselylomakkeen. Lomakkeessa oli kymmenen asteikkoihin eli skaaloihin perustuvaa kysymystä, sekä kaksi avointa kysymystä. Asteikossa oli viisi vastausvaihtoehtoa siten, että 1 = täysin eri mieltä väittämän kanssa, 2 = melko eri mieltä, 3 = ei samaa eikä eri mieltä, 4 = melko samaa mieltä ja 5 = täysin samaa mieltä. Kysymyksiin vastattiin ympyröimällä omaa vastaustaan parhaiten kuvaava numero. Halusimme lomakkeeseen myös avoimia kysymyksiä. Avoimiin kysymyksiin vastattaessa vastaajat saattoivat kertoa mielipiteensä, ilman että heidät kahlittiin vain tiettyihin kysymyksiin (Hirsijärvi 2009, 201). Avoimina kysymyksinä pyysimme vastaajia antamaan meille vapaasti ruusuja ja risuja leiriä koskien.

Pyysimme palautetta myös työskentelyämme seuranneilta seurakunnan työntekijöiltä. Palautteen saimme kirjallisena sähköpostin välityksellä kun leiristä oli kulunut muutama viikko. Työntekijät olivat yhdessä arvioineet toimintaamme ja kirjoittaneet palautteen.

Lasten palaute kerättiin siis väittämien ja paperista askarreltujen ilmeiden perusteella. Kaikkein pienimmät lapset eivät osallistuneet palautteen antamiseen, sillä heidän oli vaikea osallistua palautteen antoon ilman erillistä ohjausta. Jos olisimme halunneet palautteen jokaiselta leirille osallistuneelta lapselta, meidän olisi pitänyt varata palautteenkeruuseen enemmän aikaa ja aikuisia, jotta jokaiselta lasta olisi voitu ohjata henkilökohtaisesti.

Lapsilta saatu palaute oli positiivista. Lasten vastauksista ilmeni, että he olivat viihtyneet leirillä ja tykänneet ohjelmasta, ruuasta, uimisesta ja Raamatun kertomuksista. Vain yksi lapsi vastasi kielteisimmällä ilmeellä, kun kysyimme mielihoidetta muovailuun ja puuhelmiaskarteluun. Lapset tykkäsivät äidin kanssa vietetystä ajasta sekä ohjaajien kanssa vietetystä ajasta.

Äideiltä keräsimme palautteen lomakkeen avulla. Palautekyselyn alussa oli kymmenen väittämää leiriin liittyen ja niidenkin anti oli pääosin positiivista. Lomakkeessa oli myös kaksi avointa kysymystä, joissa pyysimme ruusuja ja risuja koko leiristä. Avointen kysymysten palaute oli luonteeltaan rakentavaa ja kannustavaa.

Lomakkeen vastaukset olivat lähes yksimielisiä. Eniten hajontaa löytyi vastauksissa väitteeseen 8: Jumala tuli minulle tutummaksi, jossa vain vaihtoehto 2 ”= melko eri mieltä”, ei kuvannut kenenkään vastausta. Äitien mielestä ohjattua toimintaa oli sopivasti tai melko sopivasti. Äitien arvion mukaan myös lapset olivat viihtyneet hyvin tai melko hyvin yhteisissä tuokioissa. Äidit itse kokivat viihtyneensä tuokioissa hyvin. Vapaa-aikaa oli ollut sopivasti. Rastiradalle osallistuneet äidit (4) olivat sitä mieltä, että rastirata oli tukenut heidän ja lapsen vuorovaikutusta melko hyvin. Äitien antaman palautteen mukaan leirillä esillä olleita Raamatun kertomuksia oli helppo ymmärtää ja lasten ikätaso oli huomioitu hyvin eri toiminnoissa. Kaikki äidit olivat valinneet vaihtoehdon 5 ”= täysin samaa mieltä” kysymykseen osallistuisivatko he uudestaan vastaavalle leirille.

Ruusuja saimme leirin sopivasta aikataulutuksesta, joka salli vapaa-aikaa, muttei tarjonnut sitä liikaa. Positiivista palautetta saimme myös lasten eri ikätasojen huomioinnista sekä lasten kanssa vietetystä vapaa-ajasta. Risuina vanhemmat nostivat esiin isompien lasten metelöinnin iltaisin, kun pienemmät lapset olivat jo käyneet nukkumaan. Lisäksi olisi toivottu toista omaa tuokiota äideille ja pidempää leiriä. Eräs äiti koki pienen lapsensa hidastavan omia siirtymisiään, mikä aiheutti ohjelmista myöhästymistä. Äiti koki, että hänen annettiin kuitenkin liikkua omalla aikataulullaan ilman painostusta, mistä hän oli kiitollinen.

Työntekijöiltä saamamme palaute oli pääosin rakentavaa. Positiivista palautetta saimme esimerkiksi siitä, kuinka olimme toivottaneet perheet tervetulleiksi viemällä kirjeet ja hieman karkkia huoneisiin sekä käyttäneet vanhoja toimintoja/draamoja uudella tavalla. Työntekijät olivat myös nähneet leirin teeman, pelastushistorian, kulkeneen hyvin mukana koko leirin ajan. Erityisen ilahtuneita työntekijät olivat siitä, että jokaisessa lipunnostossa ja –laskussa joku lapsista sai olla avustamassa.

Kehittämisehdotuksena saimme kontaktin ottamista lapsiin myös opetusten aikana. Lapset osallistuvat mielellään keskusteluun ja siksi heitä olisikin ollut hyvä huomioida enemmän, varsinkin leirin ensimmäisissä opetuksissa ja toiminnoissa. Toinen kehittämisehdotus liittyi työn jakamiseen. Olisimme rohkeammin voineet käyttää leirillä olleita työntekijöitä apuna esimerkiksi askartelujen valmisteluissa. Myös musiikkia toivottiin enemmän, kanttorin pitämän lauluhetken ja muutaman yhteislaulun lisäksi.

9 TÄMÄN OPIMME

Tämän opinnäytetyöprosessin aikana olemme molemmat oppineet paljon. Taitomme ja tietomme ovat joutuneet koetukselle ja olemme prosessin aikana oppineet lisää myös itsestämme. Pienistä haasteista huolimatta, olemme sitä mieltä, että opinnäytetyöprosessimme on ollut onnistunut. Haasteita kohtasimme työemme aikataulutuksessa ja laaditussa aikataulussa pysymisessä. Esimerkiksi teoriaa olemme kirjoittaneet ja viimeistelleet vielä syksyllä 2012, vaikka alkupeäinen tarkoitus oli saada teoria valmiiksi ennen syksyä. Opinnäytetyöprosessimme on kasvattanut meitä ja antanut meille itsevarmuutta työelämässä toimimiseen. Usko omiin kykyihin ja valmiuksiin toimia esimerkiksi perheleirin toteuttajana lisääntyi.

Opinnäytetyöprosessin toteuttaminen kokonaisuudessaan oli hyödyllistä ja opettavaista. Vaatii pitkäjänteisyyttä ryhtyä alusta asti rakentamaan jotain yhteistä produktiota ja saattaa se kunnialla päätökseen. Opimme lisää työn suunnittelusta ja tavoitteiden määrittelemisen tärkeydestä. Suunnitteluissa ja aikatauluissa on oltava riittävän inhimillinen ja muistettava ettei kaikkia asioita voi tehdä yhtä aikaisesti tai viimeisenä iltana.

Äiti–lapsi-leiriä järjestettäessä jouduimme ottamaan monipuolisesti huomioon leirimme eri-ikäiset osallistujat. Olemme molemmat tehneet aikaisemmin enemmän töitä muilla seurakunnan leireillä kuin perheleireillä. Oli rohkaisevaa huomata leirin jälkeen, ja osittain jo sen aikana, että olimme onnistuneet eri-ikäisten osallistujien huomioidussa. Perheleirillä on varattava tarpeeksi aikaa pienimpien lasten päiväunille, ohjelmasta toiseen siirtymiseen sekä yhteiseen ja vapaaseen toimintaan. Uskomme, että tuottamastamme ohjeistuksesta (Liite 3) on meille tulevaisuuden työelämässä hyötyä. Vaikka emme toteuttaisikaan samanlaista leiriä, voimme soveltuvien osin hyödyntää tätä opinnäytetyötämme.

Kun leirin jälkeen mietimme, miksi seurakunnat yhä järjestävät perheleirejä, vastaus oli valmiina. Huomasimme äitien ja lasten nauttivan yhteisestä leiristä. Yhdessäolo lasten kanssa oli leirillä erilaista verrattuna siihen, mitä se kotona

kotitöiden keskellä voi olla. Leirillä äitien ei tarvitse huolehtia ruuanlaitosta tai imuroinnista. Parhaimmillaan leiri katkaisee arjen kiireet. Myös äitien toisiltaan ja työntekijöiltä saama vertaistuki ja ymmärrys ovat tärkeä osa perheleirin antia. Huomasimme usein, kuinka äidit juttelivat arjen asioista keskenään. Oli tärkeä solmia uusia kontakteja ja sopia lastenvaatteiden keskinäisestä kierrättämisestä.

Yksi tärkeä syy perheleirien järjestämiseen on mielestämme seurakunnan sanoman ja toiminnan tutuksi tekeminen. Leirillä monet saavat kipinän osallistua myös muuhun seurakunnan toimintaan. Ja toisaalta, leirien avulla saadaan myös perhekerhoissa kävijöitä osallistumaan kerhojen lisäksi muuhunkin seurakunnan toimintaan. Mielestämme seurakunnan toiminnan tulee olla kaikille avointa ja helposti saatavilla, mutta seurakunta ei kuitenkaan saa tinkiä sanomastaan, joka sillä evankeliumin levittäjänä on.

Tästä kaikesta voimme päätellä, että seurakuntien erilaisille perheleireille on tulevaisuudessakin tarvetta. Kehittämisehdotuksensa haluaisimme tuoda Sastamalan seurakunnalle koko perheen leirit joita ei Sastamalassa järjestetä. Toki äiti- ja isä-lapsileirit ovat luontevia ratkaisuja kun ajattelemme eroperheiden ja yksinhuoltajien tilannetta. Suurin osa meidänkin leirille osallistuneista perheistä olivat käyneet läpi avo- tai avioeron.

Pohtiessamme työmme eettisyyttä mieleemme nousi muutamia asioita. Ensinnäkin meidän oli otettava työmme kirjallisessa osuudessa tarkasti huomioon, se ettemme paljasta leirille osallistuneiden äitien ja lasten henkilöllisyyttä. Jokaisella on oikeus yksityisyyteen, eikä tietoja saa julkaista ilman lupaa (Henkilötietolaki 1999). Leirin alussa pyysimme äitejä täyttämään lupalapun (Liite 1) leirillä kuvattavia valokuvia varten. Olemme julkaisseet työmme liitteessä joitakin leirillä otettuja valokuvia, joihin olemme saaneet julkaisuluvan asianosaisilta.

Toisena asiana mietimme sitä hengellistä auktoriteettiä asemaa, joka meillä leirin ohjaajina oli. Me vastasimme leirin Raamattuopetuksista ja olimme näin auktoriteetteina etenkin leirille osallistuneille lapsille. Vaikka onkin kyse seurakunnan toiminnasta, on syytä varoa, ettei sanoma tule esiin liian päällekkäyvästi tai ah-

distavasti. Huomasimme, että vaikka pidimme rohkeasti esillä kirkon sanomaa ja rukoilimme omin sanoin, siihen suhtauduttiin vastaanottavasti ja hyväksyen. Leirin aikana pohdimme myös työntekijän vastuuta olla kasvattajana ja auktoriteettina lapsille, lasten vanhempien ollessa läsnä leirillä. Leirillä syntyi muutamia tilanteita, joissa olisi tehnyt mieli puuttua lapsen toimintaan ja käytökseen, mutta haastavaa siitä teki äidin läsnäolo, joka on kuitenkin lapsen ensisijainen kasvattaja. Vaati hienotunteisuutta puuttua lapsen kasvatukseen siten, ettei äiti koe olevansa huono kasvattaja.

Teimme leirin aikana satunnaisia havaintoja myös vanhemmuudesta ja siitä miten vanhemmuus ilmenee erilaisissa tilanteissa esimerkiksi ruokailussa tai siirtymätilanteissa. Havainnoidessamme äitien toimintaa huomasimme, että fyysisen kontaktin ottaminen esimerkiksi halausten ja suukkojen avulla ei ollut kaikille luontevaa. Tästä heräsi ajatus, että seuraavalla leirillä jonka toteutuksessa olemme mukana, haluaisimme keskittyä ja kannustaa myös fyysiseen läheisyyteen lasten ja vanhempien välillä.

Iloitsimme erityisesti siitä, että tavoitteemme tehdä Jumala tutummaksi toteutui ainakin joidenkin osallistujien kohdalla. Monille esillä olleet asiat olivat entuudestaan tuttuja, mutta toiset oppivat leirillä uutta myös Jumalasta. Olemme kuitenkin samaa mieltä palautetta antaneen äidin kanssa siitä, että leirillä olisi voinut olla enemmän eriytettyä ohjelmaa äideille ja lapsille. Monet äidit olisivat hyötäneet toisesta omasta tuokiosta.

Opinnäytetyömme ja sen tuloksena syntyneen leiriohjeistuksen luotettavuutta ja toimivuutta arvioitaessa tulee huomioida leirillemme osallistuneiden leiriläisten suhteellisen vähäinen määrä. Emme voi taata saman ohjelman toimivuutta suuralle ryhmälle, sillä siitä meillä ei ole kokemusta. Leiriläisten määrän ollessa suurempi aikataulua ja ryhmän jakamista pienempiin ryhmiin askartelujen ajaksi täytyisi miettiä enemmän. On myös huomioitava, että käyttämämme palautekysely saattoi olla liian johdatteleva eikä asteikkokysymyksiin ole kaikkien helppo vastata. Koska palautteenanto tilanne oli valvottu, emme usko äitien kopioineen toistensa vastauksia, joten niitä voidaan pitää siltä osin luotettavina ja yksilöllisinä.

Mielestämme opinnäytetyön tekeminen yhdessä parin kanssa on onnistunut hyvin. Olemme oppineet keskinäistä luottamusta sekä lisää toistemme työta-voista. Opinnäytetyön tekemistä on helpottanut paljon yhteinen näky leirin sa-
nomasta ja tehtävästä. Olemme pyrkineet hyödyntämään molempien omia lah-
joja ja taitoja prosessin aikana. Yhteistyö parin kanssa on myös omalta osaltaan
vahvistanut taitoa työskennellä toisen kanssa ja on samalla valmistanut myös
tulevaan työelämään ja työtiimissä toimimiseen. Olemme jättäneet opinnäyte-
työn myös Jumalan huolenpitoon ja rukouksiin, jonka olemme kokeneet rauhoit-
tavana ja hyvänä asiana läpi opinnäytetyöprosessin.

LÄHTEET

- Aalto, Mikko 2000. Ryppäästä ryhmäksi. Turvallisen ryhmän rakentaminen. Ryttylä: My Generation Oy.
- Ahtiainen, Anita 2004. Jumalanpalvelus – osana suurta perhettä. Teoksessa Leena Heinonen, Juha Luodeslampi & Leena Salmensaari (toim.) Lapsityön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 151–158.
- Alopaeus-Karhunen, Pirkko & Wennermark, Pirjo-Liisa 2004. Lapsityö Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Teoksessa Leena Heinonen, Juha Luodeslampi & Leena Salmensaari (toim.) Lapsityön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 13–24.
- Bowlby, John 1957. Lasten hoivan ja hellyyden tarve. Helsinki: WSOY.
- Esko, Martti 2002. Perhe suomalaisessa yhteiskunnassa. Teoksessa Koti kasvun paikka. Kirkon kasvatustoiminnan painopiste vuosiksi 2003–2005. Helsinki: Kirkkohallitus, 40–45.
- Father Heart Communications i.a. Father's love letter. Viitattu 24.10. 2012. <http://www.fathersloveletter.com/Finnish/>.
- Halme, Katjamaria & Vataja, Anita 2011. Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus. Helsinki: Tammi.
- Halme, Lasse 2010. Lapsen parhaaksi. Uskontokasvatus kokonaisvaltaisen ihmiskuvan valossa. Helsinki: Lasten Keskus.
- Halme, Lasse 2010. Uskonto ja yksilö. Teoksessa Martin Ulbani, Arto Kallioniemi & Juha Luodeslampi (toim.) Kokonaisvaltainen kasvatus, lapsi ja uskonto. Helsinki: Lasten Keskus, 54–68.
- Henkilötietolaki 1999/523, 22.4.1999. Viitattu 10.10.2012. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990523>.
- Hirsijärvi, Sirkka 2009. Tutkimustyytit ja aineistonkeruun perusmenetelmät. Teoksessa Sirkka Hirsijärvi, Pirkko Remes & Paula Sajavaara. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi, 191–220.
- HNMKY, i.a. Helsingin Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys. Perhetyö. Viitattu 14.11.2012 <http://avioliitto.hnmky.fi/yhteystiedot>.

- Holländer, Ann-Mari; Lindfors, Helena; Metsätähti, Sinikka; Nummela, Irene; Ojell, Raija & Seppänen, Arja 2009. Minäkö perhetyöntekijä? Suuntaviivoja perhelähtöisen työtteen vahvistamiseen seurakunnassa. Kirkkohallitus. Kirkkohallituksen julkaisuja, 1237-279X ; 10. Verkkojulkaisu: http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/Documents/BE49CFC2044AD840C22576CC003C03CF/Sfile/Minako_perhetyon_tekija.pdf.
- Huttunen, Jouko 2001. Isänä olemisen uudet suunnat. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Ihalainen, Jarmo & Kettunen, Terttu 2009. Turvaverkko vai trampoliini. Sosiaaliturvan mahdollisuudet. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Jantunen, Marja 2011. Lapsilähtöinen kasvatusta. Teoksessa Timo Jantunen & Raija Lautela (toim.) Lapsilähtöinen esiopetus. Helsinki: Tammi, 6–11.
- Jokela, Eero 2004. Rukous lapsen kanssa. Teoksessa Leena Heinonen, Juha Luodeslampi & Leena Salmensaari (toim.) Lapsityön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 159–165.
- Jämsä, Juha 2008. Suomalaiset sateenkaariperheet. Teoksessa Juha Jämsä (toim.) Sateenkaariperheet ja hyvinvointi. Käsikirja lasten ja perheiden kanssa työskenteleville. Jyväskylä: PS-Kustannus, 26–47.
- Kangasmaa, Tiina 2004. Draama lapsityössä. Teoksessa Leena Heinonen, Juha Luodeslampi & Leena Salmensaari (toim.) Lapsityön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 205–213.
- Kantola, Ilkka 2002. Elämän keskelle lähetetyt 2002. Teoksessa Koti kasvun paikka. Kirkon kasvatustoiminnan painopiste vuosiksi 2003–2005. Helsinki: Kirkkohallitus, 5.
- Kataja Ry 2012. Kataja Ry. Viitattu 21.9.2012 <http://www.katajary.fi/katajary/kataja-ry/>.
- Ketola, Jari 2008. Perhehoito ennen ja nyt. Teoksessa Jari Ketola (toim.) Sijoita perheeseen. Perhehoito inhimillisenä ja taloudellisena vaihtoehtona. Jyväskylä: PS-kustannus, 15–26.
- Kinnunen, Saara 2011. Lapsen usko. Miten tukea lapsen hengellistä kasvua? Ryttylä: Kustannus Oy Uusi Tie.
- Kirkkokäsikirja I-III 2008. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 2000 hyväksymä. Helsinki: Kirjapaja.

- Kivijärvi, Saila; Rönkä, Anna & Hyväluoma, Johanna 2009. Vanhemmuus arjessa: neuvottelua, hässäköitä ja hassuttelua. Teoksessa Anna Rönkä, Kaisa Malinen ja Tiina Lämsä. Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS-kustannus, 47–68.
- Kivimäki, Johanna 2012. Perhetyöntekijä, Ylöjärven seurakunta. Ylöjärvi. Henkilökohtainen tiedonanto 19.10.2012.
- Kotka, Riika 2011. Tarinat tunteiden tulkkina. Toiminnallisia ideoita satujen ja draaman maailmasta. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kuula, Kari 2002. Ihmisen ikävä -perhe elämänmuotona. Teoksessa Koti kasvun paikka. Kirkon kasvatustoiminnan painopiste vuosiksi 2003–2005. Helsinki: Kirkkohallitus, 20–26.
- Kääriäinen, Aino; Hämäläinen, Juha & Pölkki, Pirjo 2009. Ero, vanhemmuus eron jälkeen ja eroauttaminen tutkimuskohteina. Teoksessa Aino Kääriäinen, Juha Hämäläinen & Pirjo Pölkki (toim.) Ero, vanhemmuus ja tukeminen. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto, 11–16.
- Lapsi on osallinen 2008. Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämisen asiakirja. Viitattu 20.10.2012. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/A135233A105C6571C225770000309FFB/\\$FILE/Varhaiskasvkehittamisen_asiakirja.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/A135233A105C6571C225770000309FFB/$FILE/Varhaiskasvkehittamisen_asiakirja.pdf).
- Lastensuojelun Keskusliitto i.a. Lastensuojeluinfo. Viitattu 4.9.2012. <http://www.lastensuojelu.info/sf/lastensuojelun-perusta.html>.
- Lee, Nicky & Lee, Sila 2011. Isän ja äidin käsikirja. Hämeenlinna: Päivä Osa-keyhtiö.
- Lindfors, Helena 2002. Ajatuksia perhelähtöisestä työtoteesta. Teoksessa Koti kasvun paikka. Kirkon kasvatustoiminnan painopiste vuosiksi 2003–2005. Helsinki: Kirkkohallitus, 14–19.
- Lucado, Max 2008. Luttis luteenpoika lähtee leirille. Hämeenlinna: Päivä Osa-keyhtiö.
- Malinen, Kaisa; Lämsä, Tiina & Rönkä, Anna 2009. Pikkulapsiperheiden arjen paletti. Teoksessa Anna Rönkä, Kaisa Malinen & Tiina Lämsä (toim.) Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS-kustannus, 11–20.

- Mennään Eteenpäin ry. i.a. Mitä viikonloppussa tapahtuu? Viitattu 14.11.2012 <http://www.memennaaneteenpain.fi/index.php/me-viikonloppu/mita-e-siellae-tapahtuu>.
- Muhonen, Mervi 2005. Usko, rakkaus ja ammatillisuus. Lastenohjaajaopiskelijoiden käsityksiä kristillisestä kasvatuksesta. Helsingin yliopisto. Käytännöllisen teologian laitos. Uskonnonpedagogiikan pro gradu -tutkielma.
- Muhonen, Mervi & Tirri, Kirsi 2008. Mitä on kristillinen kasvatusta? Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus, 63–82.
- Murphy, Ann Pleshette 2010. Lastenleikkiä: Kuinka kasvatat fiksuja, terveitä ja huomaavaisia lapsia syntymästä 12-vuotiaaksi. Helsinki: Schildt.
- Nummela, Leif 2007. Raamatun punainen lanka. Ryttylä: Kustannus Oy Uusi Tie.
- Parisuhteen palikat i.a. Kirkkohallituksen perheasiat ja kristillinen aviopari- ja parisuhdetyö. Viitattu 18.9.2012 <http://www.parisuhteenpalikat.fi/>
- Pazmiño, Robert W 2006. Foundational issues in Christian education: an introduction in evangelical perspective. Michigan: Baker Books.
- Petäjä, Heljä 2008. Varhaiskasvatuksen uskontokasvatusta. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus, 121–130.
- Pohjola, Kirsi 2005. Perhe ja lapsen perhe. Teoksessa Mikko Reijonen (toim.) Voimaa perhetyöhön. Arjen tuki ja ammatilliset verkostot 2005. Jyväskylä: PS-kustannus, 43–56.
- Pruuki, Lassi 2008. Ilo opettaa. Tietoa, taitoa ja työkaluja. Helsinki: Edita.
- Puolimatka, Tapio 2008. Arvojemme juuret. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus, 15–62.
- Puustjärvi, Anita 2010. Uskonto ja lapsen mielenterveys. Teoksessa Martin Ulbani, Arto Kallioniemi & Juha Luodeslampi (toim.) Kokonaisvaltainen kasvatusta, lapsi ja uskonto. Helsinki: Lasten Keskus, 157–168.
- Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja.

- Raittila, Kaisa & Sutinen, Päivi 2008. Huonetta vai sukua. Elämää uusperheessä. Helsinki: Kirjapaja.
- Riekkinen, Wille 2008. Kristillisen kasvatuksen lähtökohdista. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus, 83–93.
- Rättyä, Lea 2012. Diakoniatyö yksilöiden ja perheiden parissa. Teoksessa Raili Gothóni, Riitta Helosvuori, Kalle Kuusimäki & Karolina Puuska (toim.) Kantakaa toistenne kuormia. Diakoniatyön perusteet ja käytäntö. Helsinki: Kirjapaja, 80–110.
- Sastamalan seurakunnan lapsi – ja perhetyön toimintakertomus 2011.
- Sastamalan seurakunta i.a. Lapset ja perheet. Viitattu 20.8.2012. <http://www.sastamalanseurakunta.fi/perheet>.
- Siljander, Pauli 2002. Systemaattinen johdatus kasvatustieteeseen. Helsinki: Otava.
- Sinkkonen, Jari 1998. Yhdessä isän kanssa. Porvoo: WSOY.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. Kirkon perheneuvonta. Viitattu 20.9.2012. <http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/40D5B401E55B1785C225748000449ACD?OpenDocument&lang=FI>.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko 4.3.2011. Vanhemmuuden palikat ovat perhetyön uusi työväline. Viitattu 18.10.2012. <http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/Documents/ODAC97FD8A79ED96C22578490031911E?OpenDocument&lang=FI>.
- Tilastokeskus i.a. Käsitteet ja määritelmät. Viitattu 22.2.2012. <http://www.stat.fi/til/perh/kas.html>.
- Tuovila, Pirjo 2008. Menetykset ja lapsen kehitys. Teoksessa Jari Ketola (toim.) Menetyksistä mahdollisuuksiin. Perhehoitoa lasten ja vanhemmuuden tueksi. Jyväskylä: PS-kustannus, 29–76.
- Törrönen, Maritta 2012. Onni on joka päivä. Lapsiperheen arki ja hyvinvointi. Helsinki: Gaudeamus.
- Ubani, Martin 2010. Lapsen kokonaisvaltaisuus uskontokasvatuksessa. Teoksessa Martin Ulbani, Arto Kallioniemi & Juha Luodeslampi (toim.) Kokonaisvaltainen kasvatus, lapsi ja uskonto. Helsinki: Lasten Keskus, 39–53.

- Vikström-Jokela, Monica 2011. Kirkko ja pyhä. Teoksessa Monica Vikström-Jokela & Eero Jokela. Aika pyhä! Helsinki: Lasten Keskus, 79–108.
- Vilén, Marika; Hansen, Maija; Janhunen, Tarja; Kytöpuu, Katri; Salo, Saara; Seppänen, Paula; Seppänen, Sami & Tapio, Nina 2010. Perhe ja perhetyö. Teoksessa Marika Vilén, Paula Seppänen, Nina Tapio, Riikka Toivanen (toim.) Kohtaamisia lapsiperheissä. Menetelmiä perhetyöhön. Helsinki: Kirjapaja, 9–59.
- Vireaho, Johanna & Tammikari, Sari 2009. Muksuperheen puuhakirja. Helsinki: WSOY.
- Vuori, Jaana 2003. Teoksessa Hannele Forsberg, Ritva Nätkin (toim.) Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Helsinki: Gaudeamus, 39–63.
- Wilhoit, Jim 2000. Christian Education and the Search for Meaning. Michigan: Baker Books.
- Yesilova, Katja 2009. Ydinperheen politiikka. Helsinki: Gaudeamus.

LIITTEET**Liite 1: Kuvauslupa**

KUVAUSLUPA Sastamalan äiti-lapsi-leirille

26.7.2012

Sastamalan seurakunnan Äiti-lapsi -leiri on osa opinnäytetyötämme, jonka teemme Diakonia-ammattikorkeakouluun. Olemme viimeisen vuoden opiskelijoita ja tarkoituksenamme on valmistua joulukuussa 2012. Opinnäytetyöhömmme kuuluu leirin järjestäminen yhdessä seurakunnan työntekijöiden kanssa sekä raportin kirjoittaminen leiristä. Tämän vuoksi pyytäisimme teiltä lupaa julkaista joitakin leirillä otettuja kuvia teorianne ja raporttimme tueksi. Kuvia käytetään vain ja ainoastaan opinnäytetyössä eikä kuvateksteissä julkaista nimiä.

Minua ja lastani **saa** kuvata leirillä _____

Minua ja lastani **EI** saa kuvata leirillä _____

Kuvia **saa** julkaista opinnäytetyötä varten _____

Kuvia **EI** saa julkaista opinnäytetyötä varten _____

paikka ja aika

allekirjoitus ja nimen selvennys

Yhteistyöstä kiittäen, opiskelijat Mikko Sorva ja Susanna Sorri,
Diak, Etelä Kauniainen

Liite 2: Palautekysely

Palaute Äiti-lapsi-leiristä 27-29.7-2012.

1. Kerro mielipiteesi ympäröimällä parhaiten vastaustasi kuvaava numero. Asteikossa 1= täysin eri mieltä, 2= melko eri mieltä, 3= ei samaa, eikä eri mieltä, 4= melko samaa mieltä ja 5= täysin samaa mieltä.

1. Viihdyin hyvin yhteisissä tuokioissa.	1	2	3	4	5
2. Lapseni viihtyi hyvin yhteisissä tuokioissa.	1	2	3	4	5
3. Ohjattua toimintaa oli sopivasti.	1	2	3	4	5
4. Leirillä oli liikaa vapaa-aikaa.	1	2	3	4	5
5. Rastirata tuki minun ja lapseni vuorovaikutusta.	1	2	3	4	5
7. Raamatun kertomuksia oli helppo ymmärtää.	1	2	3	4	5
8. Jumala tuli minulle tutummaksi.	1	2	3	4	5
9. Lasteni ikä huomioitiin hyvin toiminnoissa.	1	2	3	4	5
10. Lähtisin uudestaan vastaavalle leirille.	1	2	3	4	5

2. Kirjoita vielä vapaasti joitakin ruusuja ja risuja koskien koko leiriä ja sen ohjelmaa:

Ruusuja:

Risuja:

Kiitos vastauksistasi, ne ovat meille tärkeitä! ☺

Yhteys Jumalaan toimii – yksin ja yhdessä!

Ohjeistus pelastushistoria-aiheisen äiti-lapsi-leirin tai muun perheleirin
järjestämiseen seurakunnassa tai kristillisessä järjestössä

Tekijät: Susanna Sorri ja Mikko Sorva

Saatteeksi

Hyvä äiti-lapsi-leirin toteuttaja ja suunnittelija, tämän seurakuntiin ja kristillisille järjestöille suunnatun äiti-lapsi-leirin ohjeistuksen tarkoituksena on tukea perheleirin suunnittelua ja toteutusta. Tämä ohjeistus on syntynyt osana Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä, jonka teimme syksyllä 2012. Ohjeistuksen avulla voit toteuttaa kolmen päivän äiti-lapsi-leirin tai sovellettuna minkä tahansa perheleirin teemalla pelastushistoria. Leirin teemana on Jumalan pelastussuunnitelman esillä pitäminen ja siitä kertominen.

Ohjeistus on suunnattu ensisijaisesti alle 7-vuotiaille lapsille, mutta ohjelman sisällöt on muokattavissa mielenkiintoisiksi myös kouluikäisille lapsille. Ohjeistus tarjoaa mielekkäitä ohjelmia joihin sisältyvät raamattuopetukset, askartelut, hartaudet, pelit ja leikit sekä yhteiset illanvietot iltanuotiolla.

Tärkeimpänä sisältönä on Raamatun opettaminen ja tätä kautta kirkkomme kasteopetuksen sekä perheiden hengellisen kasvun tukeminen. Tärkeässä osassa on myös tukea äidin ja lapsen välistä vuorovaikutusta, sekä antaa tukea vanhemmuuteen.

Toivotamme Sinulle oikein hyvää ja siunattua leiriä!

Terveisin Susanna ja Mikko

Sisällys

1 LEIRIOHJELMA.....	4
2 LEIRIN ALOITUS.....	5
3 OPETUSTUOKIOT.....	6
3.1 Opetustuokio 1 Luominen: " Yhteys luodaan"	6
3.2 Opetustuokio 2 syntiinlankeemus: " Yhteys särkyy"	6
3.3 Opetustuokio 3 Jeesus, risti ja ylösnousemus: "Jeesus korjaa yhteyden"	7
3.4 Opetustuokio 4 Jeesus tynnyttää myrskyn, saarna + esirukous.....	7
3.5 Maikin ja Jumalan toimivaa yhteyttä kuvastava draama	9
4 ASKARTELUT	10
4.1 Perheiden muovailu taikataikinasta	10
4.2 Pannunalunen.....	11
5 OHJELMAA ÄIDEILLE.....	12
6 HARTAUDET	13
6.1 Hartaus 1 iltahartaus: Olet Jumalalle arvokas.....	13
6.2 Hartaus 2 aamuhartaus: Jeesus siunaa lapsia.....	14
6.3 Hartaus 3 iltahartaus: Hyvä Paimen.....	14
6.4 Hartaus 4 aamuhartaus: Taivas.....	14
6.5 Hartaus 5 loppuhartaus: Jumalan huolenpito.....	15
7 ILTANUOTIOT	16
8 LEIRIKIRKKO	17
9 RASTIRATA	18
Liite 1: Rakkauskirje Jumalalta	22

1 LEIRIOHJELMA

Alla on kuvattu leiriohjelma, jonka mukaan voit oman leirisi rakentaa. Ohjelmassa on huomioitu pienimpien perheleiriläisten tarve päiväunille ja riittäväälle vapaa-ajalle. Ohjelmaa voi soveltaa käyttötarkoituksen mukaan.

Ensimmäinen leiripäivä

13:00 Majoittuminen, saapuminen
 14:00 Kahvi
 14:30 Lipunnosto, ohjaajien esittely + tutustumisleikki
 14:50 **"Yhteys luodaan", tuokio 1**
 + Perheiden muovailu taikataikinasta
 16:15 **"Yhteys särkyy", tuokio 2,**
 17:00 Päivällinen
 17:30 Sauna
 + nuotiolla makkaran paistoa
 20:00 Lipunlasku ja iltapala
 21:00 Iltahartaus

Toinen leiripäivä

8:15–9:15 Aamupala
 9:30 Lipunnosto ja aamuhartaus
 10:00 **"Jeesus korjaa yhteyden", tuokio 3**
 + askartelu ja rastirata
 11:30 Lounas + siesta
 15:00 Vanhemmuuden palikat äideille
 15:00 **"Jeesus tyyntyy myrskyn"**
tuokio 4, + saarnan ja esirukouksen valmistelu

16:15 Lauluhetki
 17:00 Päivällinen
 17:30 Sauna + nuotiolla tikkupullia
 20:00 Lipunlasku ja iltapala
 21:00 Iltahartaus

Kolmas leiripäivä

8:15–9:15 Aamupala
 9:30 Lipunnosto + aamuhartaus
 10:00 Leirikirkko
 10:45 Palautetta leiristä
 11:15 Pakkausta, uimista, siivousta
 12:00 Lounas + kahvi ja loppuhartaus
 13:00 Lipunlasku, kotiinlähtö

2 LEIRIN ALOITUS

Leiriä aloittaessa on hyvä kiinnittää huomiota siihen, että leirille tulevat lapset ja äidit kokisivat olonsa mahdollisimman tervetulleiksi. Leiriläiset on hyvä ohjata majoitustiloihin ja auttaa tavaroiden kantamisessa sekä toivottaa jokainen kädestä pitäen tervetulleeksi. Tämä luo leiriläisille alusta alkaen turvallisuudentunnetta sekä tunteen siitä, että heistä välitetään tällä leirillä. Huoneisiin on hyvä laittaa jokin yllätys valmiiksi. Huoneen pöydille voit laittaa esimerkiksi hieman karkkia ja Jumalan rakkauskirjeen. Jumalan rakkauskirje on eri Raamatunkohdista koottu kirje, jossa Taivaan Isä kirjoittaa rakkaudestaan meitä lapsiaan kohtaan. Kirje on tämän ohjeistuksen liitteenä (Liite 1).

Leirin yhteisessä aloituksessa on hyvä esitellä henkilökunta, leirin säännöt ja leirin teema eli pelastushistoria. Pelastushistoria on koko Raamatun keskus ja punainen lanka, se kertoo Jumalan pelastussuunnitelmasta, joka toteutuu Jeesuksessa Kristuksessa. Tutustuminen on myös tärkeä osa leirin aloitusta ja se voidaan järjestää nimikierroksella jossa jokainen sanoo oman nimensä ja tekee jonkin liikkeen. Muut läsnäolijat toistavat nimen ja liikkeen (esimerkiksi tasajalkahyppy ilmaan tai käden heilautus). Tutustumisleikki voi olla myös omavalintainen, mutta on hyvä huomioida, että siihen osallistuu monia eri-ikäisiä.

3 OPETUSTUOKIOT

Näitä tarvitset:

- * Raamattu ja lasten Raamattu
- * flannellokuvia tai muita havainnollistavia kuvia ja välineitä
- * lasten virsikirjoja
- * alba Jumalan esittäjälle
- * roolivaatteet Maikille esimerkiksi lappuhaalarit ja t-paita
- * pahvista leikattu iso risti
- * patjoja lattialla istumista varten
- * leikeltäviä aikakausilehtiä esim. Lastenmaa
- * paperiliimaa, kyniä, paperia, saksia

3.1 Opetustuokio 1 Luominen: ”Yhteys luodaan”

Voit kertoa luomisesta omin sanoin tai lastenraamatun avulla. Luominen löytyy Raamatusta, ensimmäisestä Mooseksen kirjasta, 1. Moos.1-2:4. Kerronnan tukena kannattaa käyttää flannellokuvia tai erilaisia kankaita (musta = pimeys, keltainen = valo, sininen = vesi jne.) ja muovisia leikkielämiä. Pääasia on, että kertojalla olisi mukanaan jotain, mikä kiinnittäisi lasten huomion olennaiseen. Luomisen kohdalla on tärkeää painottaa ihmisen ja Jumalan toimivaa ja läheistä suhdetta ja sitä, että kaikki Jumalan luoma oli hyvää. Toimivaa yhteyttä voi kuvastaa draamalla, joka on selitettyä tämän luvun lopussa.

3.2 Opetustuokio 2 syntiinlankeemus: ”Yhteys särkyy”

Tuokion aluksi on hyvä palauttaa mieleen edellisessä tuokiossa luotu paratiisi, jossa kaikki oli hyvin ihmisen ja Jumalan välillä. Syntiinlankeemus löytyy sekin 1. Mooseksen kirjan alusta, 1.Moos.3:1-24. Suosittelemme käyttämään omaa kerrontaa tai jotain lastenraamatun. Olisi myös hyvä, mikäli kertoja kokisi kertomusten kertomisen luontevaksi eikä hänen tarvitsisi opetustuokion aikana varmistaa asioita Raamatusta. Täs-

sä tuokiassa on syytä painottaa rikkoontunutta suhdetta ihmisen ja Jumalan välillä. Välit eivät olleet enää ennallaan.

3.3 Opetustuokio 3 Jeesus, risti ja ylösnousemus: "Jeesus korjaa yhteyden"

Alussa on hyvä muistuttaa edellisten tuokioiden keskeisestä sisällöstä: ihminen luotiin paratiisiin ja yhteys Jumalaan toimi. Syntiinlankeemuksessa ihmisen ja Jumalan yhteys särkyi. Nyt on aika tarkastella, että minkälainen suunnitelma Jumalalla oli särkyneen yhteyden korjaamiseksi. Suunnitelmaa yhteyden korjaamisesta ristin avulla voi havainnollistaa esimerkiksi seuraavanlaisen kuvan avulla:

Kuvassa syvä kuilu erottaa ihmisen Jumalasta. Jeesuksen risti lasketaan kuilun keskelle ja näin ihmisellä on jälleen pääsy Jumalan luokse.

Opetuksessa on tärkeintä se, että Jumalan halusi korjata särkyneen yhteyden. Jumala korjasi yhteyden Jeesuksen avulla. Jeesus kuoli ristillä, jotta yhteys korjaantuisi. Kuoleman jälkeen Jeesus nousi kuolleista ja elää yhä.

3.4 Opetustuokio 4 Jeesus tyynnyttää myrskyn, saarna + esirukous

Neljännän opetustuokion aiheena on Raamatunkertomus, jossa Jeesus tyynnyttää myrskyn. Kertomus löytyy esimerkiksi Markuksen evankeliumista, Mark. 4:35–41. Kertomus löytyy myös useimmista lasten Raamatuista. Tämän tuokion kohdalla tärkeintä on rohkaista lapsia luottamaan siihen, että Jeesus voi tyynnyttää myös meidän elämämme myrskyt ja tuulet. Jeesukseen voimme aina turvata, voimme myös luottaa hänen apuunsa ja puhua hänelle, Hän kyllä kuuntelee.

Raamatunkertomuksen jälkeen voi valmistella esirukousta ja saarnaa. Esirukouksen johdantona voidaan lapsia pyytää leikkaamaan lehdistä asioita, joita tahtovat siunata tai joista ovat kiitollisia (esimerkiksi kuva koirasta voi olla rukouksena seuraava "Taivaan Isä, kiitos meidän ihanaista Rekku -koirasta"). Kun lapset tuovat ohjaajalle leikkaamiaan/piirtämiään kuvia on ohjaajan tehtävänä kysyä mitä lapsi haluaa kuvalla Taivaan Isälle viestittää (= haluaako lapsi pyytää siunausta äidille, jota kuva edustaa vai kiittää Luojaa kuvassa olevista kukkasista). Kuvat liimataan yhteiselle kartongille ja niiden viereen voi kirjoittaa rukouksen.

Leirikirkon saarnaksi valmistellaan lasten kanssa pieni draama/näytelmä kertomuksesta, jossa Jeesus tyynnyttää myrskyn. Draamaa on syytä harjoitella ohjaajien avustuksella. Draaman voi esittää niin, että ohjaaja lukee kertomusta rauhalliseen tahtiin ja lapset näyttävät kukin omaa osaansa kertomuksen edetessä. Lapsille voidaan myös opettaa vuorosanoja. Esimerkiksi Jeesusta esittävä lapsi voi nuhdella tuulta "Vaikene, ole hiljaa!". Veneessä olevat opetuslapset voivat yhteen ääneen herättää Jeesusta tämän nukkuessa, "Jeesus herää, me hukumme, auta meitä!". Veneen voi rakentaa esimerkiksi kahdeksasta vastakkain asetetusta tuolista. Pienimmätkin lapset voivat olla mukana näyttelemässä. Osa lapsista voi myös olla tekemässä nousevaa myrskyä. Myrskyn voi toteuttaa esimerkiksi juoksemalla tummia kankaita/huiveja heilutellen ja tuulen lailla suhisten ohi veneen useita kertoja.

Tarvittaessa lapset voidaan myös jakaa niin, että osa valmistelee esirukousta ja toiset ovat mukana draamassa. Tässä kannattaa huomioida lasten määrä ja ikätaso.

3.5 Maikin ja Jumalan toimivaa yhteyttä kuvastava draama

Draaman avulla voi havainnollistaa ihmisen ja Jumalan toimivaa yhteyttä. Voit käyttää tässä apuna vanhaa "ajatustenlukudraamaa". Toinen näyttelijöistä (Maikki) poistuu huoneesta. Huoneeseen jäävä yleisö valitsee yhdessä toisen näyttelijän (jumala) kanssa lattialle 3x3 riviin asetetuista kirjoista (9) yhden, jota jumalan tulee ajatella. Kun Maikki palaa huoneeseen, alkaa jumala kysellä häneltä yhtä kirjaa kerrallaan osoittaen "onko se tämä?". Kun jumala osoittaa oikeaa kirjaa on Maikin myönnettävä, että tämä se on. Idea piilee siinä, että ensimmäistä kirjaa osoittaessaan Jumalan tulee osua siihen kirjan kohtaan, missä yleisön valitsema kirja on. Jos esimerkiksi valittu kirja on asetelman oikeassa alakulmassa, on jumalan osoitettava ensimmäisestä kirjasta sen oikeaa alakulmaa. Tällöin Maikki saa tietää mistä kirjasta on kyse. Saman voi tehdä myös toisinpäin niin, että Maikki jää valitsemaan kirjoja yleisön kanssa.

4 ASKARTELUT

Näitä tarvitset:

- * taikataikinaa
 - * askartelumaaleja
 - * pannunalusia esim. vanerilevyjä
 - * erivärisiä puuhelmiä
 - * puuliimaa
 - * vasara, puukko ja alusta helmien halkaisuun
 - * vahakangas tai muu alusta pöydän suojaamiseen
-

4.1 Perheiden muovailu taikataikinasta

Taikataikinän ohje:

6 dl vehnä jauhoja

3 dl suolaa

3 dl kylmää vettä

2 rkl ruokaöljyä

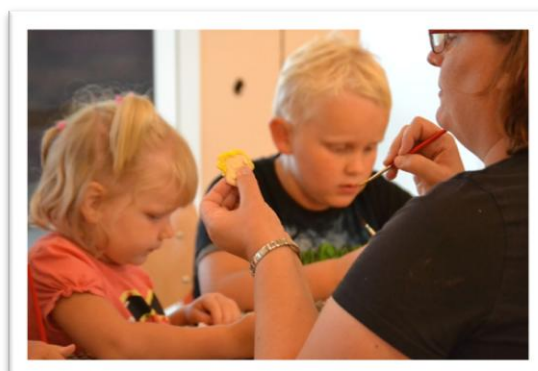
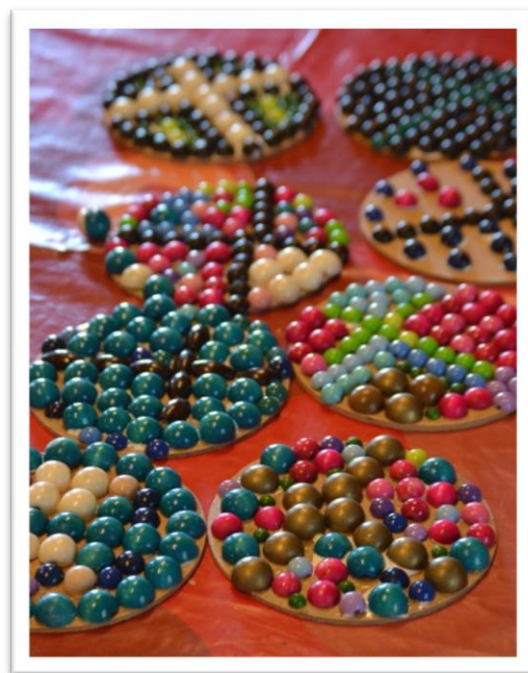
Sekoita aineet kulhossa taikinaksi ja lisää tarvittaessa jauhoja mikäli taikina on liian löysää. Taikataikinän paistoaika uunissa 125 asteessa on reilu tunti. Paistamisen jälkeen taikataikina on valmista maalattavaksi.

Ensimmäisen opetustuokion jälkeen leiriläiset muovailevat taikataikinasta oman perheensä. Taikinasta voidaan myös muovailla perheen lemmikki tai jokin muu tärkeä yhteinen asia. Muovailut jätetään kuivumaan ja ohjaajat kuivattavat niitä myöhemmin uunissa maalausta varten. Taikataikina on syytä tehdä valmiiksi etukäteen ja pöydät tulee suojata hyvin esimerkiksi vahakankailla.

Taikataikinan maalaamiseen voidaan käyttää erivärisiä askartelumaaleja. Ennen maalausta on syytä varmistaa, että taikina on kovettunut kunnolla. Maalauksen voi hyvin tehdä vasta seuraavana päivänä esimerkiksi päivä vapaan aikana.

4.2 Pannunalunen

Jokaiselle perheelle annetaan yksi alusta. Ohjeistuksessa kehoitetaan perheitä tekemään yksi yhteinen alusta, johon tulee risti. Risti muistuttaa, arjenkin keskellä siitä, että Jeesus on korjannut särkyneen yhteyden ja tie Jumalan luokse on aina auki. Pöydälle kannattaa varata alustoja liimaa varten sekä kulhoja halkaistuille helmille. Suurin osa helmistä kannattaa halkaista etukäteen, jotta kaikki pääsevät aloittamaan liimaamisen yhtä aikaa. Helmien halkaisu onnistuu parhaiten puukon ja vasaran avulla. Kun puukon terä asetetaan helmen keskelle ja lyödään vasaralla muutama napakka isku puukkoon, helmi halkeaa.

5 OHJELMAA ÄIDEILLE

Leirillä on hyvä järjestää ainakin yksi äideille tarkoitettu tuokio. On tärkeää, että äidit saavat keskittyä leirillä ohjelmaan myös ilman lapsiaan. Samalla äidit voivat jakaa keskenään tärkeitä kokemuksia ja saada vertaistukea toisiltaan ja työntekijöiltä. Mahdollisuuksien mukaan olisi hyvä järjestää äideille toinenkin oma tuokio. Opinnäytetyönämme toteutetulla leirillä oli vain yksi äitien oma tuokio ja siitä vastasi seurakunnan lapsityönohjaaja.

Äitien omassa ohjelmassa keskustelu voi rakentua esimerkiksi parisuhteen – tai vanhemmuuden palikoiden ympärille. Vanhemmuuden palikat voi olla hyvä vaihtoehto jos äideistä moni on yksinhuoltaja. Keskustelujen mahdollisia aiheita ovat esimerkiksi naiseus, äitiys ja kristittyinä eläminen arjessa. Äideille voi myös järjestää jotain hemmottelua, esimerkiksi suklaamaistiaisia sekä jalka- tai kasvohoitoja. Äidit varmasti kaipaavat rentouttavia hetkiä myös leirillä ja varsinkin arjen keskellä.

Parisuhteen ja vanhemmuuden palikoista löytyy enemmän tietoa esimerkiksi evankelis-luterilaisen kirkon Internet sivulta. <http://www.parisuhteenpalikat.fi/>.

6 HARTAUDET

Näitä tarvitset:

- * Raamattu ja lastenraamattu
- * Max Lucadon Luttis- lude tarinakirja tai muu hartauskirjaksi kelpaava
- * rasia/laatikko jonka sisällä on peili + Psalmin 139 jakeet 13–14
- * Sanan siiville hartauskirja/ vastaavia hartauskirjoja
- * lammaspehmolelu
- * paimensauva
- * istuinalustoja/ -patjoja
- * kynttilöitä

6.1 Hartaus 1 iltahartaus: Olet Jumalalle arvokas

Iltahartaudessa on tarkoitus palata osittain ensimmäisen opetustuokion teemaan luomisesta. Hartauden aiheena on jokaisen erityisyys ja arvokkuus Jumalan luomana ihmisenä. Kaikki ihmiset ovat erityisiä ja omilla lahjoillaan varustettuja. Hartauden voi aloittaa lukemalla, esimerkiksi Max Lucadon Luttis-luteenpoika lähtee leirille – kirjaa, tai jotain muuta hartauskirjallisuutta, aiheesta Jumalan silmissä kaunis ja erityinen. Tarinan jälkeen voit vielä omin sanoin kertoa ja avata tarinaa sekä antaa mahdollisuuden lasten kysymyksille. Tämän jälkeen on tarkoitus puhua suuresta aarteesta joka löytyy aarre-arkusta tai salkusta. Kaikki lapset ja aikuiset voivat kurkistaa aarre-arkkuun, jossa sisällä oleva peili paljastaa suuren aarteen, katsojan itsensä. Äidit ja kouluikäiset voivat myös lukea Psalmin 139 jakeet 13–14, joka voidaan kirjoittaa aarrearkkuun. Hartaus päätetään yhteiseen iltarukoukseen ja hyvän yön toivotuksiin. Hartauden alkuun ja loppuun on myös mahdollista laulaa aiheeseen sopivat laulut.

6.2 Hartaus 2 aamuhartaus: Jeesus siunaa lapsia

Aamuhartauden voi toteuttaa hyvin lipunnoston yhteydessä. Aiheena on Jeesus siunaa lapsia. Hartauden kertomus löytyy esimerkiksi Markuksen evankeliumin luvusta 10 jakeista 13–14 sekä useista lastenraamatuista. Tämän jälkeen voit keroa omin sanoin siitä kuinka meidän tulisi ottaa mallia lapsista ja uskoa lapsenlailla ilman epäilyksiä. Päätä hartaus loppurukoukseen. Hartauteen voi valita myös sopivan laulun alkuun ja loppuun.

6.3 Hartaus 3 iltahartaus: Hyvä Paimen

Hyvä Paimen iltahartaus pohjautuu Psalmiin 23 ja sen voi lukea joko Raamatusta tai lastenraamatusta. Iltahartaus on hyvä aloittaa mahdollisuuksien mukaan sopivalla laululla josta siirrytään Psalmin 23 sisältöön. Raamatuntekstin jälkeen voit avata omin sanoin mitä Jumalan huolenpito on ja kertoa, että voimme jättää koko elämämme Jumalan käsiin ja huolenpidon varaan. Jeesus on luvannut pitää omista lapsistaan huolta ja saamme häneen turvata joka päivä, Jeesus on Hyvä Paimen. Lasten kysymyksille ja ajatuksille on myös hyvä jättää hieman aikaa, mikäli niitä syntyy. Hartaus on hyvä päättää iltarukoukseen ja hyvän yön toivotukseen sekä mahdolliseen loppulauluun. Hartautta voi elävöittää paimen rekvisiitalla kuten lammaspehmolelulla ja paimensauvalla.

6.4 Hartaus 4 aamuhartaus: Taivas

Tässä aamuhartaudessa on tarkoitus keskittyä opettamaan leiriläisille Taivaasta. Tämän voi tehdä käyttäen hartauskirjojen kertomuksia tarinoita Taivaasta. Aiheena Taivas kuuluu myös olennaisesti pelastushistoriaan. On tärkeää kertoa siitä, että Jeesus on korjannut ihmisen ja Jumalan välit ja Jeesuksen omina ja häneen uskoen saamme olla matkalla Taivaaseen, ikuiseen elämään. On myös tärkeää pitää esillä Raamatun totuutta siitä, että kuolemanjälkeinen elämä, Taivas ja Kadotus ovat todellisuutta. On tärkeää miettiä millä sanoin ja tavalla perheleirillä aiheesta puhuu. On syytä varoa, ettei hartaus aiheuta lapsille pelkoa ja ahdistusta. Hartaus päätetään rukoukseen ja tilanteeseen sopivaan lauluun.

6.5 Hartaus 5 loppuhartaus: Jumalan huolenpito

Loppuhartaus toteutetaan viimeisen lipunlaskun yhteydessä ja tarkoituksena on jättää jäähyväiset ja saattaa äidit ja lapset kotiinpaluuseen. Hartauden tarkoituksena on muistuttaa leirille osallistuneita siitä, että he voisivat muistaa leirin sanoman ja Jumalan huolenpidon ja läsnäolon myös arjen keskellä. Hartaudessa on hyvä käyttää esimerkiksi Matteuksen evankeliumin kohtaa 6:25–34, sen voi lukea esimerkiksi lastenraamatusta. Lopuksi leirin työntekijät voivat laulaa valitsemansa jäähyväislaulun. Äideille voi jakaa myös muiston leiristä joka voi olla kortti, johon on liitetty ajatus tai kuva Jumalan huolenpidosta sekä kiitossanat. Yhdessä voidaan vielä laulaa virsi 499 ”Jumalan kämmenellä”, virsi muistuttaa siitä, että olemme turvassa Jumalan kämmenellä.

7 ILTANUOTIOT

Näitä tarvitset:

- * makkaranpaistotikut ja makkaraa/nakkeja
- * ketsuppia/sinappia
- * tikkupullatikut ja taikina
- * hilloa
- * mukeja ja mehua
- * laulukirjoja
- * leluja pienimmille lapsille

Tikkupullat:

3 dl vehnä jauhoja

1/2 tl suolaa

2 rkl sokeria

2 tl leivinjauhetta tai 1 tl kuivahiivaa

1/2 tl kardemumma

1 1/2 dl maitoa

sormenpaksuisia pitkiä puutikkuja paistamiseen

Mittaa ja sekoita kuivat aineet, lisää neste taikinaan. Kierrä taikinaa sopiva määrä tikkupullatikun päähän ja paista sitä nuotiossa, varo ettei taikina pala. Pulla on kypsää, kun se irtoaa tikusta helposti. Voit nauttia tikkupullan hillon kera.

Leirin molempina iltoina järjestetään äideille ja lapsille yhteinen iltanuotio. Makkaroiden- ja tikkupullan paiston voi valita oman mielen mukaan. Iltanuotioiden tarkoituksena on viettää mukavaa ja rentoa aikaa yhdessä koko leiriryhmän voimin. Yhdessä oleminen, vuorovaikutus, keskustelu sekä herkuista nauttiminen korostuvat iltanuotioilla. Iltanuotion ei tarvitse olla täynnä ohjelmaa, mutta yhteislaulujen laulaminen voi sopia hyvin iltanuotioiden yhteyteen. Myös laululeikit voivat sopia hyvin iltanuotiolle.

8 LEIRIKIRKKO

Näitä tarvitset:

- * Raamattu
- * pöytä, valkoinen liina ja risti alttariksi
- * lasten virsikirjat
- * alttaritaulu
- * rekvisiittaa saarnanäytelmään, huiveja myrskyn tekemiseen yms.
- * lasten esirukoustaulu
- * kynttilöitä

Leirikirkko pidetään leirin viimeisenä päivänä. Mahdollisuuksien mukaan seurakunnan lapsityöstä vastaava pappi tulee sen toimittamaan, mikäli siihen ei ole mahdollisuutta joku leirin työntekijöistä voi toimia liturgina. Leirikirkko voidaan pitää normaalin jumalanpalveluskaavan mukaan tai sitä soveltaen. Leirikirkossa tärkeänä osana ovat lasten valmistama saarnanäytelmä, sekä esirukous. Tarkoituksena on rohkaista leiriläisiä osallistumaan Jumalanpalveluksiin myös leirin jälkeen.

9 RASTIRATA

Rastiradan voi toteuttaa leirikeskuksen alueella. Rastien sijoittelussa on hyvä huomioida rastien toimintaosuuksien luonne. Rastit 3,4,5 ja 7 voidaan toteuttaa tarvittaessa myös sisätiloissa. Rastirataan osallistujat voivat kiertää rastit valitsemassaan järjestyksessä. Suositeltavaa on, että äiti kulkee rastiradan yhden lapsen kanssa kerallaan.

1. Rasti

Jumala on luvannut pitää meistä huolta, jos me turvaamme häneen.

Lukekaa yhdessä Raamatun Psalmi 23, jossa Herra lupaa olla meidän paimenemme.

”Daavidin psalmi. Herra on minun paimeneni, ei minulta mitään puutu. Hän vie minut vihreille niityille, hän johtaa minut vetten ääreen, siellä saan levätä. Hän virvoittaa minun sieluni, hän ohjaa minua oikeaa tietä nimensä kunnian tähden. Vaikka minä kulkisin pimeässä laaksossa, en pelkäisi mitään pahaa, sillä sinä olet minun kanssani. Sinä suojelet minua kädelläsi, johdatat paimensauvallasi. Sinä katat minulle pöydän vihollisteni silmien eteen. Sinä voitelet pääni tuoksuvalla öljyllä, ja minun maljani on ylitsevuotavainen. Sinun hyvyytesi ja rakkautesi ympäröi minut kaikkina elämäni päivinä, ja minä saan asua Herran huoneessa päivieni loppuun asti.” Ps. 23

Luettuanne tekstin voitte tehdä yhdessä käpylampaan/lehmän, josta pidätte huolta rastiradan ajan. Tämä huolenpito kuvastakoon Jumalan huolenpitoa teidän elämänsänne.

2. Rasti

Raamatun alussa kerrotaan luomisesta.

1. Mooseksen kirja: 1 ”Alussa Jumala loi taivaan ja maan.” Ensimmäisen luvun jakeessa 31 sanotaan myös näin: ”Ja Jumala katsoi kaikkea tekemäänsä, ja kaikki oli hyvää. Tuli ilta ja tuli aamu, näin meni kuudes päivä.”

Alkuun Jumala loi ihmisen paratiisiin missä kaikki oli hyvin, eikä pahuutta ollut. Tässäkin maailmassa voimme nähdä Jumalan luomistyön kauneutta. Katselkaa ympärillenne ja miettikää yhdessä viisi asiaa, jotka ovat teidän mielestänne kauneinta luonnossa! Kertokaa asiat toisillenne, voitte myös kirjata ne paperille.

3. Rasti

Eilissä iltahartaudessa tutustuimme Luttis-luteenpoikaan, jolla oli ongelmia oman hajunsa kanssa. Lopuksi saimme huomata, että Luttiksen haju ajoi hyönteisille vaarallisen sammakon pakosalle ja juhlat onnistuivat. Jumala on luonut meistä jokaisen aivan erityiseksi ja antanut meille kaikille lahjoja. Nyt lapset voivat kertoa äidille missä äiti on erityisen hyvä ja äiti voi samoin kertoa lapsille missä lapsi on erityisen hyvä.

4. Rasti

Psalmi 16: 8-11 "Minä pysyn aina lähellä Herraa. Kun hän on oikealla puolellani, minä en horju. Minun sydämeni iloitsee, minun ruumiini ei pelkoa tunne. Sinä et hylkää minun sieluni tuonelaan, et anna palvelijasi joutua kuoleman valtaan. Sinä osoitat minulle elämän tien, sinun oikealla puolellasi ikuinen onni."

Jumala on luvannut kulkea meidän kanssamme ja johdattaa meitä elämämme eri vaiheissa lapsena ja aikuisena. Häneen meidän on hyvä turvata joka päivä arjessa ja juhlassa. Nyt voitte leikkiä hetken seuraa johtajaa -leikkiä, jossa toinen kulkee edellä ja perässä tulija tekee kaiken kuten edellä kulkenut. Muistakaa vaihtaa johtajaa. Leikki kuvastaa Jumalan johdatusta elämässämme.

5. Rasti

Raamatussa Jumala on antanut meille 10 käskyä elämänohjeiksi, joiden mukaan elämää olisi hyvä elää. Hän ei antanut käskyjä kiusallaan vaan siksi, että hän rakastaa meitä eikä halua, että satuttaisimme itseämme turhaan.

4. käsky on *Kunnioita isääsi ja äitiäsi*. Käsky kertoo lapsille, että heidän tulee totella vanhempien tahtoa ja kuunnella heitä. Vanhemmat tietävät usein mikä on lapselle parasta. Käsky velvoittaa myös vanhempia kunnioittamaan ja rakastamaan lapsiaan.

Miettikää nyt yhdessä perheenä mitä asioita kotona on vaikea uskoa ja totella ja mikä siihen voisi auttaa. Voitte myös luoda oman perheenne 10 käskyä noudatettavaksi ja kirjoittaa ne paperille.

6. Rasti

Leirin aikana olemme oppineet, että ihmiset eivät pysty noudattamaan Jumalan käskyjä, sillä ihminen on syntiinlangennut. Tästä syystä yhteys ihmisen ja Jumalan välillä on särkynyt.

Raamatussa sanotaan:

”Jumala on rakastanut maailmaa niin paljon, että antoi ainoan Poikansa, jottei yksikään, joka häneen uskoo, joutuisi kadotukseen vaan saisi iankaikkisen elämän.” Joh. 3:16

Toivomme on siinä, että saamme uskoa Jeesukseen, joka kuoli ristillä pahojen tekojemme tähden ja nousi kuolleista ja on elävä Jumala tänäänkin. Hän korjasi yhteytemme Jumalaan ja hänen kauttaan saamme lähestyä Jumalaa. Uskossa Jeesukseen saamme kulkea kohti Taivasta ja ikuista elämää. Tästä kiitollisina taiteilkaa luonnonmateriaaleista risti, voitte myös piirtää ristin hiekkaan.

7. Rasti

Usko Jumalaan on Jumalan lahja ja hän voi sen meille lahjoittaa. Meidän tulisi ottaa mallia perheen pienimmistä ja uskoa lapsen lailla ilman epäilyksiä.

Efesolaiskirjeessä sanotaan:

”Armosta Jumala on teidät pelastanut antamalla teille uskon. Pelastus ei ole lähtöisin teistä, vaan se on Jumalan lahja.” Ef. 2:8.

Nyt uskoanne mitataan uskomattoman vaikeassa tarkkuusheittokilpailussa! Teidän tulee perheenä vuorotellen heittää sukkahousujen ja pallojen yhdistelmää viivan takaa 10 kertaa koriin. Mikäli molemmat pallot menevät koriin yhdellä heitolla, voi heittäjä saada kaksi pistettä.

8. Rasti

Uskossa Jeesukseen saamme kulkea kohti Taivasta. Raamattu puhuu Taivaasta näin kauniisti: *”Ja minä kuulin valtaistuimen luota voimakkaan äänen, joka sanoi: ”Katso, Jumalan asuinsija ihmisten keskellä! Hän asuu heidän luonaan, ja heistä tulee hänen kansansa. Jumala on itse heidän luonaan, ja hän pyyhkii heidän silmistään joka ainoan kyyneleen. Kuolemaa ei enää ole, ei murhetta, valitusta eikä vaivaa, sillä kaikki entinen on kadonnut.”* Ilm. 21:3-4

Taivaassa kaikki on täydellistä ja saamme olla lähellä Jumalaa! Ennen todellista Taivasta voitte, nyt suunnitella ja tehdä rantahiekkaan oman täydellisen unelmienne hiekkaveistos kodin yhdessä.

Liite 1: Rakkauskirje Jumalalta

Lapseni...

Et ehkä tunne minua, mutta minä tiedän kaiken sinusta. Ps. 139:1 Tiedän milloin istut ja milloin nouset. Ps. 139:2 Tunnen kaikki sinun tiesi. Ps. 139:3 Olen laskenut kaikki pääsi hiuksetkin. Matt. 10:29–31 Tein sinut minun kuvakseni. 1. Moos. 1:27 Minussa sinä elät, liikut ja olet. Ap.t. 17:28 Sillä sinä olet minun lapseni. Ap.t. 17:28 Tunsin sinut jo ennen syntymääsi. Jer. 1:4–5 Valitsin sinut, kun suunnittelin luomakuntaa. Ef. 1:11–12 Et ollut vahinko. Ps. 139:15–16 Kaikki sinun päiväsi on kirjoitettu minun kirjaani. Ps. 139:15–16 Päätin tarkkaan, milloin synnyt ja missä asut. Ap.t. 17:26 Sinä olet ihme, suuri ihme. Ps. 139:14 Kudoin sinut kokoon äitisi kohdussa. Ps. 139:13 Saatoin sinut maailmaan syntymäpäivänäsi. Ps. 71:6

Ne, jotka eivät tunne minua, ovat antaneet minusta väärän kuvan. Joh. 8:41–44 En ole kaukainen enkä vihainen vaan täydellinen rakkaus. Joh. 4:16 Ja haluan antaa sinulle ylen määrin rakkauttani 1. Joh. 3:1 vain siksi, että olet minun lapseni ja minä olen Isäsi. 1. Joh. 3:1 Tarjoan sinulle enemmän kuin maallinen isäsi koskaan kykenisi. Matt. 7:11 Sillä minä olen täydellinen Isä. Matt. 5:48 Kaikki hyvä, mitä saat, tulee minulta. Jaak. 1:17 Minä olen sinun huolenpitäjäsi ja täytän kaikki tarpeesi. Matt. 6:31–33 Suunnitelmani sinun tulevaisuutesi varalle on aina ollut täynnä toivoa. Jer. 29:11 Minä rakastan sinua ikuisella rakkaudella. Jer. 31:3 Ajatukseni sinua kohtaan ovat lukemattomat kuin hiekanjyvät meren rannalla. Ps. 139:17–18 Minä iloitsen sinusta laulaen. Sef. 3:17 En koskaan lakkaa tekemästä sinulle hyvää. Jer. 32:40 Sillä sinä olet minun aarteeni. 2. Moos. 19:5 Haluan koko sydämeistäni ja sielustani palauttaa asemasi lapsenani. Jer. 32:41 Ja tahdon näyttää sinulle suuria ja ihmeellisiä asioita. Jer. 33:3 Jos etsit minua koko sydämeistäsi, löydät minut. 5. Moos. 4:29 Illoitse minussa, ja annan sinulle, mitä sydämesi toivoo, Ps. 37:4 koska juuri minä olen antanut sinulle ne toiveet. Fil. 2:13 Voin tehdä sinulle enemmän kuin osaat edes kuvitella, Ef. 3:20 sillä olen suurin rohkaisijasi. 2. Tess. 2:16–17 Olen myös Isä, joka lohduttaa sinua kaikissa murheissasi. 2. Kor. 1:3–4 Kun sydämesi on särkynyt, olen lähelläsi. Ps. 34:18 Kannan sinua sylissäni niin kuin paimen kantaa lammastaan. Jes. 40:11 Kerran tulee päivä, jolloin pyyhin silmistäsi kaikki kyryneleet. Ilm. 21:3–4 Ja otan pois kaiken sen tuskan, jota olet kärsinyt maan päällä. Ilm. 21:3–4

Olen Isäsi ja rakastan sinua aivan kuin poikaani Jeesusta. Joh. 17:23 Jeesuksessa rakkauteni sinuun tulee ilmi. Joh. 17:26 Hän on olemukseni täydellinen kuva. Hepr. 1:3 Hän tuli osoittamaan, että olen puolellasi, en sinua vastaan, Room. 8:31 ja kertomaan, etten pidä kirjaa synneistäsi. 2. Kor. 5:18–19 Jeesus kuoli, jotta sinä ja minä voisimme tehdä sovinnon. 2. Kor. 5:18–19 Hänen kuolemansa oli lopullinen osoitus rakkaudestani sinua kohtaan. 1. Joh. 4:10 Annoin kaiken, mitä rakastin, saadakseni sinun rakkautesi. Room. 8:31–32 Jos otat vastaan Jeesuksen, otat vastaan minut. 1. Joh. 2:23 Eikä mikään enää erota sinua minun rakkaudestani. Room. 8:38–39 Tule kotiin, ja järjestän taivaassa kaikkien aikojen juhlat. Luuk. 15:7 Olen aina ollut ja tulen aina olemaan Isä. Ef. 3:14–15

Kysyn sinulta: haluatko olla lapseni? Joh. 1:12–13

Minä odotan sinua. Luuk. 15:11–32

Rakkaudella, Taivaallinen Isäsi
Kaikkivaltias Jumala